

Inventaris van het ecologisch herstel van de Maas

1	Inleiding	4
2	Algemene werkwijze.....	6
3	Ecologische herstelprojecten	8
3.1	Afbakening	8
3.2	Inventarisatie	9
3.3	Toelichting.....	10
3.3.1	Herstel natuurlijk stuwbeheer, opheffen migratiebarrières en vistrappen.....	10
3.3.2	Oeverherstelprojecten	13
3.3.3	Ecologische herstelprojecten in winterbed (herstel oude rivierarmen en beken, ontgrondingen en natuurbeheer)	20
4	Nationaal en internationaal beschermde gebieden	28
4.1	Afbakening	28
4.2	Inventarisatie (kaart, tabel)	28
4.3	Toelichting.....	28
4.3.1	Habitatrichtlijn-gebieden	28
4.3.2	Vogelrichtlijn-gebieden.....	31
4.3.3	Reservaten	32
4.3.4	Nationale Parken	34
	Nationale Parken	37
5	Ecologisch waardevolle gebieden.....	39
5.1	Afbakening	39
5.2	Inventarisatie	39
5.2.1	Eigendommen natuurorganisaties	39
5.2.2	Ecologisch waardevolle gebieden (strategisch aangeduide zones met bestemming natuur)	40
5.3	Toelichting.....	41
5.3.1	Eigendommen natuurorganisaties	41
5.3.2	Ecologisch waardevolle gebieden (strategisch aangeduide zones met bestemming natuur)	45
6	Conclusies.....	54
	Bijlage 1 Voorbeelden beschikbaar kaartmateriaal	57
	Bijlage 2 : Overzicht van Franse herstelprojecten in het werkgebied van de Agence de l'Eau Rhin-Meuse.	58
	Bijlage 3 : Lijst van natte gebieden en bijzondere waterlopen in Frankrijk	61

1 Inleiding

In de Internationale Commissie voor de Bescherming van de Maas (ICBM) zijn alle Maasoeverstaten (Frankrijk, de verschillende gewesten van België en Nederland) verenigd. De ICBM heeft tot doel het behoud en verbetering van de kwaliteit van de Maas, met bijzondere aandacht voor de fysisch-chemische kwaliteit, de ecologische kwaliteit, de drinkwatervoorziening en het overig watergebruik. De ecologische kwaliteit wordt behandeld in de subgroep 'Ecologische kwaliteit' (M1-2). Onder deze subgroep is de deskundigengroep "Ecologisch herstel" actief welke zich specifiek bezig houdt met het in beeld brengen van ecologisch waardevolle gebieden en ecologische herstelprojecten langs de gehele Maas. Doelstelling van de deskundigengroep is het ontwikkelen van een algemene visie en bijbehorend streefbeeld voor ecologisch herstel van de gehele Maas. Als eerste stap in de samenwerking naar zo'n gezamenlijke visie werd de opmaak van een inventaris van beschermde en ecologisch waardevolle gebieden

binnen de invloedssfeer van de rivier en de ecologische herstelprojecten langs de Maas voorgesteld. De hier gepresenteerde inventarisatie biedt voor de uitwisseling van kennis en ervaring op het gebied van ecologisch herstel van de Maas het onontbeerlijke overzicht van ecologisch gezien belangrijke gebieden en projecten.

De samenwerking naar een gezamenlijke visie bestaat in de eerste plaats uit de uitwisseling van kennis en ervaring op het gebied van ecologisch herstel van de Maas. Dit vormde de aanleiding voor het opstellen van de hier gepresenteerde inventarisatie waaraan alle delegaties hun bijdrage hebben geleverd.

Doel van deze internationale inventarisatie is:

- internationale afstemming van ecologische herstelprojecten
- uitwisseling van informatie over problematieken, aanpak en technieken
- het kunnen onderbouwen van een internationale visie ten aanzien van ecologisch herstel Maas
- tot een afstemming te kunnen komen met waterbeheersings- of hoogwaterbeschermingsmaatregelen

De afgelopen jaren zijn in het Maasstroomgebied talloze inrichtingsprojecten op het gebied van ecologisch herstel uitgevoerd of voorbereid. De invulling van deze projecten is zeer divers en varieert van het afsluiten van beheersovereenkomsten in overstromingsgebied tot het afgraven van delen van het winterbed of het starten van natuurlijke begrazing. Ook zijn veel verschillende instanties betrokken bij de projecten. Mede hierdoor is geen uitputtend overzicht voorhanden van de stand van zaken van ecologische herstelprojecten langs de Maas.

Voor de inventarisatie van de ecologische herstelprojecten en de ecologisch waardevolle gebieden binnen de invloedssfeer van de Maas, werden door de leden van de delegaties in de deskundigengroep 'ecologisch herstel' van werkgroep M1-2, afspraken gemaakt over legende en weergave. In een gezamenlijke inspanning werd

een inventarisatie gemaakt van de ecologische herstelprojecten die bijdragen aan het ecologisch herstel van de Maas, van de huidige beschermde gebieden en van de overige ecologisch waardevolle gebieden die in het beleid de bestemming natuur hebben gekregen. De internationale inventarisatie behelst in eerste instantie alleen tabellen, maar naar verwachting zal een weergave in kaartbeelden voor de gehele Maasvallei niet lang op zich laten wachten. Om deze reden is de hier verzamelde informatie zowel in tabellen als kaarten weergegeven met een beknopte toelichting. De hier gepresenteerde inventarisatie is in de verschillende deelstaten ook goed bruikbaar voor andere doeleinden omdat het een totaal-overzicht geeft van de huidige stand van zaken van natuurbescherming en natuurontwikkeling langs de Maas.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de algemene werkwijze van de inventarisatie uiteengezet met daarin vermeld doelstelling, opzet, onderzoeksgebied en algemene methode.

De onderscheiden inventarisatiecategorieën worden in drie aparte hoofdstukken besproken waarbij telkens de specifieke methode, de resultaten (de kaart(en) en de bijbehorende tabellen) en de toelichting voor dat specifieke onderdeel worden gepresenteerd. Achtereenvolgens komen aan bod:

- ecologische herstelprojecten (hoofdstuk 3)
- beschermde gebieden (hoofdstuk 4)
- ecologisch waardevolle gebieden en gebieden met bestemming natuur (hoofdstuk 5)

Tenslotte wordt in hoofdstuk 6 een aantal samenvattende conclusies aangegeven.

2 Algemene werkwijze

Doelstelling

Doelstelling van deze rapportage is de beschrijving van ecologisch waardevolle gebieden langs de Maas, met hun beschermingsstatus, en inzicht te geven in lopende en geplande ecologische herstelprojecten langs de Maas, ter ondersteuning van de internationale samenwerking. Dit overzicht wordt gepresenteerd op kaart en in tabelvorm.

Opzet

De volgende drie typen gebieden zijn geïnventariseerd:

1. Ecologische herstelprojecten (lopend en gepland t/m 2002)
2. Internationaal en Nationaal beschermde gebieden (Habitat- en Vogelrichtlijn-gebieden, Reservaten en Nationale Parken)
3. Belangrijke natuurgebieden: natuurterreinen (eigendommen natuurorganisaties) en gebieden met een afbakening/bestemming als natuurgebied

Begrenzing onderzoeksgebied

De gehele Maas is onderzocht van het brongebied tot en met de Haringvliet-sluizen, inclusief de Afgedamde Maas tot aan de Wilhelmina-sluis. Dit komt overeen met de indeling zoals die wordt aangehouden door de ICBM (Internationale Commissie voor de Bescherming van de Maas).

In het werkplan van de deskundigengroep is omschreven dat een inventarisatie uitgevoerd wordt van beschermde gebieden en ecologisch waardevolle gebieden binnen de invloedssfeer van de Maas. Hieronder wordt verstaan de natte en/of alluviale gebieden binnen het stroombekken van de Maas. De nadruk ligt hierbij op gebieden in de directe nabijheid van de rivier. Gebieden die niet direct aan de Maas grenzen, maar wel van belang zijn voor ecologisch herstel van de Maas zelf, kunnen **ter informatie** ook in beeld gebracht worden.

In principe vormt de grens van het winterbed van de Maas de begrenzing van het onderzoeksgebied. Bij de kaart van beschermde gebieden met nationale parken, habitat- en vogelrichtlijn-gebieden zijn ook gebieden opgenomen buiten het winterbed die een duidelijke ecologische relatie hebben met de Maas (beekdalen, rivierterrassen-landschap, voormalige zee-armen).

Bij de kaart van natuurgebieden en gebieden met bestemming natuur evenals de ecologisch herstelprojecten is in alle gevallen het winterbed als grens aangehouden met uitzondering van enkele afgesneden delen van het alluvium met een duidelijke relatie met de rivier en tevens aansluitende beekdalen met een specifieke

ecologische functie. De loop van deze beken is tot enkele kilometers buiten het winterbed aangegeven.

Methode

3 kaartlagen kunnen worden gegenereerd op basis van de taakstelling van de deskundigengroep ten aanzien van inventarisatie. De inventarisatie van ecologisch waardevolle en beschermde gebieden in een eerste fase, aansluitend de ecologische herstelprojecten langs de Maas. Binnen de legenda-eenheden maakt elke delegatie een sleutel voor de specifieke vorm/status/inhoud van de eenheid.

1. Beschermde gebieden
 - EU vogelrichtlijngebied
 - EU habitatrichtlijngebied
 - Reservaten
 - Nationale Parken
2. Ecologisch waardevolle gebieden
 - In bestemmingsplannen/strategische plannen aangeduide natuurgebieden/ecologisch waardevolle zones
 - door natuurbeschermingsorganisaties beheerde terreinen
3. Ecologische herstelprojecten
 - projecten met bestemmings- en beheerswijziging (bv. herbebossing, spontane vegetatie-ontwikkeling)
 - projecten met fysische herstellingrepen aan de rivier, op niveau van:
 - winterbed (+zomerbed)
 - zomerbed + oevers

Bij betrokken en verantwoordelijke instanties is kaartmateriaal en/of relevante achtergrond-informatie voor tabellen verzameld.

De achtergrondinformatie is verwerkt tot drie tabellen en heeft betrekking op o.a. de naam van het gebied of het project, de ligging (rivierkilometrering en -oever) en de oppervlakte. Daarnaast is afhankelijk van het type gebied informatie verzameld over uiteenlopende zaken zoals beschermingsstatus, (toekomstige) eigenaar, type begrenzing, doelstelling, maatregelen, streefbeeld, fase van uitvoering en projectpartners. Dit wordt nader uitgelegd bij de verschillende type gebieden. Aangezien niet van alle gebieden kaartmateriaal beschikbaar was, is deze informatie nog niet uniform bijeengebracht in de huidige rapportage. Wel zijn in bijlage 1 een aantal voorbeelden van beschikbaar kaartmateriaal opgenomen.

3 Ecologische herstelprojecten

3.1 Afbakening

Op dit moment zijn in het Maasstroomgebied talloze ecologische herstelprojecten net uitgevoerd, in fase van uitvoering of gepland. Naast dit probleem voor de indeling is er ook de ruimtelijke diversiteit van deze projecten. Sommige projecten zijn puntgewijs (bv. het opheffen van migratiebelemmeringen of wijzigingen in stuwbeheer), andere zijn lijnvormig (oeverprojecten), of vlakvormig (herstelmaatregelen in winterbed).

De kaarten en bijbehorende tabellen van de ecologische herstelprojecten geven een actueel beeld van de stand van zaken van reeds uitgevoerde, lopende en geplande d.w.z. binnenkort (2001/2002) uit te voeren projecten, waarbij natuurontwikkeling/ natuurherstel een van de doelen of nabestemmingen is. Projecten zijn als 'uitgevoerd' beschouwd indien ze tussen 1990 en 2000 gereed zijn gekomen.

Uitgevoerde projecten die eerder zijn afgerond en inmiddels eigendom zijn van een particuliere natuurbeschermingsorganisatie, zijn *niet* op deze kaart en in de tabel opgenomen (die staan namelijk al op de kaart ecologisch waardevolle gebieden). Uitgevoerde projecten die in eigendom zijn van een overheid (gemeente, Rijkswaterstaat), bedrijf of particulier zijn *wel* op deze kaart en in de tabel opgenomen.

Alleen ecologische herstelprojecten die in het rivierbed van de Maas liggen zijn hier meegenomen.

Drie categorieën

De ecologische herstelprojecten zijn onderverdeeld in drie categorieën:

1. herstel natuurlijk stuwbeheer, opheffen migratiebarrières, vistrappen
2. oeverherstelprojecten, natuurvriendelijke oever
3. ecologische herstelprojecten in winterbed, grootschalige natuurontwikkelingsprojecten

Herstel natuurlijk stuwbeheer, opheffen migratiebarrières en plaatsing vistrappen

Als puntgewijze herstelmaatregelen onderscheiden we peilmaatregelen bij stuwen en sluizen, het wegnemen van migratiebelemmeringen via vistrappen of –passages of het herstel van beekmondingen.

Een uitzonderlijk project is het stuwproject 'De Kier' dat staat gepland op 1 januari 2005. Hierbij wordt het beheer van de Haringvlietssluis gewijzigd waardoor de barrièrewerking voor trekvis (o.a. salmoniden) wordt opgeheven. Hoewel het project een veel bredere doelstelling heeft (herstel van estuarien milieu Biesbosch en Haringvliet), is 'De Kier' hier behandeld als een herstel van stuwbeheer en opheffen van migratiebelemmering.

Oeverherstelprojecten

Onder deze categorie vallen zowel de projecten van fysische ingrepen aan oevers, ter realisatie van natuurvriendelijke oevers, alsook het herstellen van natuurlijke oevervegetaties via beplanting of natuurtechnische oeverbescherming.

Ecologische herstelprojecten in winterbed

Onder deze categorie vallen alle ecologische herstelprojecten die grotere oppervlaktes beslaan in het rivierbed, veelal een combinatie van oevermaatregelen en natuurontwikkeling in het winterbed. Het kan gaan om zowel kleine oeveringrepen om oude rivierarmen terug in te schakelen, alsook om grootschalige ontgrondingen met nabestemming natuur en projecten met natuurlijke begrazing.

Een deel van deze ecologische herstelprojecten heeft betrekking op gebieden met de bestemming natuurontwikkeling die ook in tabel 3B staan.

3.2 Inventarisatie

De resultaten van de inventarisatie zijn gepresenteerd in de kaart Ecologische herstelprojecten (7 deelkaarten) en tabel 1. Ecologische herstelprojecten. Tabel 1 is onderverdeeld in drie categorieën:

- A. Stuwbeheer en opheffen barrières
- B. Oeverherstelprojecten
- C. Herstelprojecten winterbed

Tabel-informatie

In tabel 1A is naast de algemene informatie (nummer op kaart - alleen het nummer van de vistrappen is op kaart aangegeven -, gebiedsnaam, rivierkilometrerings, oever en lengte) de volgende specifieke informatie opgenomen:

- type ingreep (stuwbeheer/passage/opheffen belemmering)
- fase (uitgevoerd, lopend of gepland)
- projectpartners en betrokken uitvoerders

In tabel 1B is naast de algemene informatie (nummer op kaart, projectnaam, locatie en oppervlakte/ lengte) de volgende specifieke informatie vermeld:

- streefbeeld voor natuur
- termijn/fase (uitgevoerd, lopend of gepland)
- methode (soort maatregelen)
- projectpartners en betrokken uitvoerders

In tabel 1C is naast de algemene informatie (nummer op kaart, projectnaam, rivierkilometrerings en oppervlakte) de volgende specifieke informatie vermeld:

- welke deel van de rivier is of wordt aangepakt (zomerbed, winterbed, oever, beek- of waterloop, getijzone)
- methode (soort maatregelen); hier staan zeer uiteenlopende maatregelen die variëren van diverse vormen van ontgroning (kleiwinning, diepe grindwinning, rivierverbreding, aanleg geulen) tot waterwinning, speciebergings en natuurlijke begrazing.
- welk soort natuur: systeembeheer (gericht op natuurlijke processen waaronder overstroming, natuurlijke begrazing en spontane vegetatieontwikkeling), cultuurlandschap (agrarisch beheer) of een mix van beide.
- termijn/fase
- projectpartners betrokken bij planning en uitvoering

Gezien de heterogeniteit van de inventarisatie-activiteit in de verschillende landen, zijn de projecten benoemd per ingreepgroep of per gebiedsnaam.

3.3 Toelichting

3.3.1 Herstel natuurlijk stuwbeheer, opheffen migratiebarrières en vistrappen

Belangrijke inspanningen gebeuren langsheen de hele rivier met betrekking tot het passeerbaar maken voor trekvis (hierin speelt o.a. mee de Benelux-beschikking die een termijn tot 2010 heeft vastgesteld). De inventaris is weergegeven in tabel 1A.

Frankrijk

Een samenhangend geheel van maatregelen rond stuwbeheer en barrières treffen we opvallend genoeg in het meest stroomopwaartse deel van de Maas in Frankrijk (eerder dan in het gebied binnen 'Saulmon 2000'). Verder stroomafwaarts (in het hele Maasbekken) kunnen we zeggen dat er grote inspanningen zijn geleverd rond het passeerbaar maken van stuwen, maar dat de samenhangende aanpak van stuwbeheer, migratiemogelijkheden en contact met zijbeken overwegend in studiefase verkeert en meestal slechts in combinatie met grotere herstelprojecten tot uitvoering kan komen.

Een overzicht van de activiteiten in het kader van ecologisch herstel en bescherming van het watermilieu voor het Maasbekken in Frankrijk is toegevoegd in bijlage 2. In deze tabel staan zowel organisatorische als fysische projecten van ecologisch herstel, met de omschrijving van maatregelen, initiatiefnemer, doelstellingen, termijn en kostprijs (een totaal van 50 miljoen FF!).

België

In Wallonië zijn aanzienlijke inspanningen geleverd in het kader van het project 'Saulmon 2000' om migratiebelemmeringen op te hebben en stuwen passeerbaar te maken. Voor de eutrofiëringsproblematiek gebeurden talloze studies naar fytoplankton die aanbevelingen opleverden voor aangepast stuwbeheer, voorgesteld in de context van een integrale waterbeheersbenadering voor de Maas.

In Vlaanderen zijn er geen stuwen op de Maas. Voor de zijbeken is er een gewestelijk project waarbij prioritaire waterlopen zijn vastgelegd voor het wegnemen van migratiebelemmeringen. Voor het contact met de Maas, is een ecologisch herstel voorzien voor alle zijbeken (grotendeels binnen het Grensmaasproject).

Nederland

Naast alle vistrappen en passages langs stuwen/watermolens is tevens het project 'De Kier' aangegeven. Van de zeven stuwen in de Maas op Nederlands grondgebied zijn er vijf reeds passeerbaar voor vis. Bij Borgharen en Grave zijn er nog geen vistrappen gerealiseerd. De vistrap van Grave zal gereed zijn in 2002. De vistrap van Borgharen wordt gecombineerd met de uitvoering van Waterpark Bosscherveld in het kader van het Grensmaas-project. Het is nog niet exact vastgesteld wanneer dit project wordt uitgevoerd. Tot die tijd zal een tijdelijke voorziening de passeerbaarheid waarborgen.

In het project De Kier (1 januari 2005) worden de Haringvlietsluizen bij eb en vloed een klein stukje opengezet als eerste stap op weg naar een ander beheer om de geleidelijke overgang van zoet naar zout te verbeteren. De barrièrewerking voor trekvis (o.a. salmoniden) wordt daarbij alvast opgeheven.

1A. Stuwbeheer en opheffen barrières (vistrappen)

Nr.	Naam	locatie- km	Oever	Lengte	Soort natuur	Fase	Verantwoordelijke
Frankrijk							
Haute Marne							
G1	Hermeandering van 10 meanders.				Herdiversificatie van de waterloop als correctie van hydraulische acties zuivering, herkalibrering..)	1992	Fédération de pêche de Haute Marne
Lorraine							
G2	Beheer van drempels en stuwen	Vogezen uitgevoerd, andere sectoren (Maas) in onderzoek			Globaal beheer van het niveau, aftopping, vistrappen	1999 -?	Agence de l'eau
Ardennen							
G3	Inrichting en herstel dode armen			2km	Herdiversificatie van het milieu	1998-1999	Associations de pêche
G4	Inrichting van een vistrap	Monthermé			Herstel biologische continuïteit met vistrap	2000-2002	Voies Navigables de France
Wallonië							
Bovenmaas							
G5	Bescherming greppel	Bovenmaas, 5 greppels	g/d		Beheer verbinding greppels	1991-?	MET, Contrat de rivière
G6	Vistrappen in het kader van Zalm 2000	Lixhe,...	d		Herstel biologische continuïteit met vistrap	1999-2001	MET
Vlaanderen							
Grensmaas							
G7	Beekprojecten	<i>Prioritaire beeklopen 18-60</i>	l		<i>Wegnemen migratieknelpunten</i>	2000-2010	Provincie Limburg
G8	Bosbeek heraanleg	52	l	1km	hermeandering, monding	2000-2003	Grindherstructureringscomité
Nederland							
Limbourg							
G9	Vistrap	Borgharen, Linne, Roermond, Belfeld, Sambeek		nvt	vistrap	Borgharen gepland, overig uitgevoerd	Dir. Limburg
G10	Groeningen	142,9-144	l	1100	aangetakte geultjes	Uitgevoerd	Dir. Limburg
G11	Sambeek veer	144-145	l	1000	oever bestort, poelen	Uitgevoerd	Dir. Limburg
Nijmegen-Maas							
G12	Afferden-Ossenkamp	149-149,5	r	400	eilanden vooroever, geul	Gepland	Dienstkring Nijmegen-Maas
G13	Gebrande Kamp	158,4-159,1	r	700	geul, moeras, monding	Gepland	Grontmij
G14	Stuw Grave	175-176,5	l	1500	vispassage, ruigte, riet	Gepland	Ballast/ Dir. Limburg
G15	Vistrap Stuw Lith	201		d	Passe à poissons	réalisé	Dir. Limburg
Zuid-Holland							
G16	Hoogezandsche Gorzen	Nvt	r	80 ha	vooroevers, suppletie	Gepland	RWS
G17	Ventjagersgaatje	Nvt	l	2300	vooroevers, suppletie	Uitgevoerd	RWS
G18	Ezelsgors	Nvt	l		vooroevers, suppletie	Uitgevoerd	RWS
G19	Haringvlietsluizen	Nvt	nvt		vispassage	gepland	RWS

3.3.2 Oeverherstelprojecten

In de tabel 1B zijn alle uitgevoerde en tot 2002 geplande projecten van oeverprofielherstel, beplanting en vegetatieherstel en natuurvriendelijke oevers aangegeven.

Waar in bovenstroomse trajecten het oeverherstel zich vooral richt op vegetatiebeheer (herbeplanting, plantaardige natuurtechnieken) en het achterwege laten van oeverbeheer, zien we stroomafwaarts een overweging van oeverprofielingsrepen en in de belangrijke waterwegdelen een overweging van vooroevers.

Oeverherstelprojecten langs de Maas in Wallonië: herbeplantingen met oeverplanten.

De rivierwerken aan de Haute Meuse vanaf het begin van de jaren 1900 hebben de oevers van de 10 stuwpanden stroomopwaarts van Namen, tussen Heer-Agimont en La Plante, sterk gewijzigd. Een inventarisatie (GIREA ,1987) toonde aan dat nog slechts 20% rest van de natuurlijke oevers tussen die twee locaties. Vooral het verlies van ondiepe oeverzone waar zich oeverplanten kunnen vestigen, is opmerkelijk.

Vanaf 1992, startte de Dienst Natuur en Bos van de Waalse overheid met herbeplantingen van de oevers van de Maas met water- en oeverplanten stroomopwaarts Namen. Omwille van een gebrek aan streekeigen plantgoed, werd in 1994 een kweekproject opgestart voor Maaseigen water- en oeverplanten. De planten worden vermeerderd via stekken, wortelstokken of uitzaaiing.

De herbeplantingen worden gestart vanaf de hoge oever. De zones worden beschermd tegen golfslag met grote keien. Tegen wraat worden de jonge aanplantingen beschermd met een afrastering. Momenteel zijn 8 zones aan-

geplant door de Dienst Natuur en Bos en/of de Dienst voor Infrastructuur en Transport.

- *Verantwoordelijke voor de herbeplantingsprojecten: Ir. D. Galoux, chef du cantonnement DNF de Namur*

Hoewel niet alle gegevens over oeverlengtes compleet zijn, blijkt uit tabel 1B dat in Frankrijk 160 km oevers onderwerp uitmaken van herstelprojecten, heraanplanting en natuurlijk vegetatiebeheer (cfr. bijlage 2), voor Nederland is 18,9 km natuurvriendelijke oever aangelegd en voor 2002 nog eens 31,2 km is gepland. Bij alle Nederlandse oeverprojecten vinden graafwerkzaamheden plaats met uitzondering van die bijvoorbeeld langs de Zandmaas - waar vrije oevererosie is gepland.

Herstel van natuurlijke oevers langs de Maas in Nederland

Langs de Maas in het beheersgebied van Rijkswaterstaat directie Limburg wordt sinds het uitkomen van het Natuurbeleidsplan in 1989 gewerkt aan het ecologisch herstel van dit gebied. Het ecologisch herstel bestaat enerzijds uit het creëren van grotere natuurkernen en anderzijds uit de aanleg van verbindingsmogelijkheden voor dieren en planten tussen deze natuurkernen. De Maasoevers bieden in potentie belangrijke verbindingsmogelijkheden voor veel organismen. In 1995 is daarom door Rijkswaterstaat directie Limburg het project "Natuurvriendelijke oevers Maas" opgestart.

In 1995/96 is er een planstudie uitgevoerd naar de mogelijkheden die de Maasoevers bieden als verbinding voor organismen. Dit heeft geleid tot het

besluit om alle oevers natuurvriendelijk in te richten voor 2035. Bij deze herinrichting kan 70% optimaal worden ingericht (30% van de oevers worden smaller uitgevoerd dan gepland vanwege beperkte ruimte). De totale oppervlakte die heringericht gaat worden is ca 2000 ha. Daarnaast blijven er bepaalde delen van de Maasoevers verdedigd, bijvoorbeeld in steden als Maastricht.

Onder een natuurvriendelijke oever wordt verstaan een strook van 50 a 100m breed, langs het zomerbed van de rivier (inclusief de ondiepe zone in het zomerbed), die zoveel mogelijk in een natuurlijke staat wordt teruggebracht. Er wordt een op natuur gericht beheer gevoerd. Zo'n oever is in principe onverdedigd zodat natuurlijke geomorfologische processen weer een rol kunnen gaan spelen. Daarbij worden de belangen van de scheepvaarten de veiligheid niet geschaad.

De ecologische doelstellingen voor de natuurvriendelijke oevers zijn plaatsafhankelijk maar in zijn algemeenheid wordt gestreefd naar het herstel van karakteristieke ecotopen die verdwenen zijn zoals ondiep zomerbed, moeras, natuurlijke overgangen van water naar land en ooibos/struweel. Leidend is welke ecotopen op een bepaalde locatie het meest kansrijk zijn en op welke manier de andere functies (veiligheid en scheepvaart) het beste gecombineerd kunnen worden.

De natuurvriendelijke oevers hebben ook een rivierkundige doelstelling. Uit diverse klimaatstudies wordt steeds duidelijker dat in de toekomst de maatgevende hoogwaterstanden hoger zullen worden. Om toch de veiligheidsniveaus te kunnen handhaven zijn daarom in de toekomst extra maatregelen nodig. De natuurvriendelijke oevers dienen bij te dragen om deze toekomstige waterstandverhogingen te compenseren, dus extra ruimte voor het Maaswater te creëren. Daarnaast zijn er in de Grens -en Zandmaasprojecten de nodige kilometers oever opgenomen die spoedig heringericht dienen te worden om de veiligheidsniveaus ook op korte termijn te kunnen garanderen.

Tot nu toe is er ten behoeve van het project "Natuurvriendelijke oever Maas" ca 700 hectare verworven en vrij van pacht gemaakt. Circa 15 kilometer natuurvriendelijke oever is ingericht.

Projet De Zandmeren, Hedel, réalisé en 1994

Project het Scheel, Lith, gerealiseerd in 2000.

Projectleider Project Natuurvriendelijke Oevers Maas: L.J.M. Ebberink, RWS Directie Limburg

Tabel 1B. Oeverherstelprojecten

Nr	Naam	Locatie	L/S	Object	Méthode	soort natuur	Termijn	Verantwoordelijke overheid/particulier
Frankrijk								
Haute Marne								
B1	Omschrijving en uitvoering herstel	Haute Marne	60km	Oevers, ooibos	Herstel, aanplanting en onderhoud	Voortzetting met regelmatig onderhoud en additionele heraanplantingen	1994-2001	Fédération de pêche et syndicat d'aménagement de la Meuse
Lorraine								
B2	Herstelacties	Vogezes	33km	oevers, ooibos	Vegetatiebeheer, beheer oevers en plantenkundige technieken, heraanplanting	Invoering regelmatig onderhoud	97-99	Syndicats d'aménagement de la Meuse dans les Vosges
B3	Gebied rond Neufchâteau	Neufchâteau	10km	oevers	vegetatiebeheer, beheer van de oevers met plantenkundige technieken, heraanplanting	Invoering regelmatig onderhoud	96-2004	Ville de Neufchâteau
B4	Herstel en globale heraanplanting (na voorafgaande studie).	Maas	200km	berges, ripisylve	Globaal herstel van de Maas met: vegetatiebeheer, replantation, beheer oevers met plantenkundige technieken, heropening communicatie tussen dode armen, verwijdering populieren....	Invoering regelmatig onderhoud en intensivering acties (aanplantingen), m.i.v. zijlopen.	94 à 2002	Syndicats d'aménagement de la Meuse secteurs de : Vaucouleurs / Void Vacon / Commercy / St Mihiel / Val de Meuse et Stenay . Associations de pêche de la Meuse.
	Oprichting team voor herstel van de Maas.			Oevers, ooibos	Uitvoering herstelacties Maas.	Formalisering team.	99 à 2004	Service de la Navigation de Nancy.
Ardennen								
B5	Herstel Maas over een aantal ad hoc-sectoren.	Ardennen	60km	oevers, ooibos	Globaal herstel van de Maas met: vegetatiebeheer, heraanplanting en beheer van de oevers	Invoering globaal herstelprogramma van de Maas over de gehele ardeense loop.	94 à 2004	Villes de Carignan, Charleville, Revin, Nouzonville, Donchery, Sedan, Givet.
Wallonië								
Bovenmaas								
B6	Bescherming oevers	In de natuurlijke gebieden		Natuurlijke oevers	Studie plantenkundige technieken	Natuurbeheer	1998-?	MET/contrat de rivière
	Heraanplantingsacties	Acties bij Champalle, Colébi, Moniat	1km	oevers	Heraanplanting aquatische planten	Natuurbeheer	1999-2001	MET/contrat de rivière
B7	Bescherming eilanden	Bovenmaas, Zeilanden		vegetatiebescherming	Bescherming natuureservaat	Natuurbeheer	?	MET/contrat de rivière

Benedenmaas								
B8	Frayère du Petit Gravier	Visé	2km	oevers, oobos	Herstel communicatie tussen dode armen, oeverbeheer,..	Natuurbeheer	1998	MET, Commune de Visé, Réserves naturelles
B9	Les Piralèwe	Visé	1km	oevers	vegetatiebeheer	Natuurbeheer	1999	MET, Commune de Visé, Réserves naturelles

Vlaanderen

Grensmaas								
B10	Proefproject Grensmaas	Elerweerd 47-49	2km	Oevers	Elimination de la protection de la berge	Systeembeheer	2000	Afdeling Natuur/Afdeling Maas en Albertkanaal
B11	Natuurvriendelijke bescherming	Kerkeweerd 40	500m	Berges Oevers /	Weghalen oeververdediging	Systeembeheer	1999	Afdeling Maas en Albertkanaal

Nederland

Limburg								
B12	Vooroevers Kleine weerd, Grubbenvorst-Velden, Welle-rooi	11,3-11,7, 115, 130	2200m	oevers	vooroeveraanleg en beheer als bos of grasland	Systeembeheer	uitgevoerd	Dir. Limburg
B13	Oeverprojecten Hout-Blerick, Arcen, Well-Aaijen,	104-105, 121-122, 132-140	8400m	oevers	vrije oevererosie	Systeembeheer	gepland	Maaswerken
B14	Vierlingsbeek	140	600m	oevers	schanskorven, bos	Systeembeheer	uitgevoerd	Dir. Limburg
B15	Groeningen	142,9-144	1100m	oevers	aangetakte geultjes	Systeembeheer	uitgevoerd	Dir. Limburg
B16	Sambeek veer	144-145	1000m	oevers	oever bestort, poelen	Systeembeheer	uitgevoerd	Dir. Limburg
Nijmegen-Maas								
B17	Vooroevers Afferden, Heijen, Balgoij, Keent, Neerloon, Niftrik, Ooijen, Hemelrijkse waard, Lith	149, 152, 176-183, 195-201	15km	oevers	vooroevers met flauw talud	Systeembeheer	uitgevoerd/gepland	Dienstkring, Dir. Limburg
B18	natuurbeheer oevers Oeffelt, Ravenstein, Megen-Dieden, Appeltern, Ooijen-Ossekamp, Heerenwaarden, Kerkdriel, Hedel	154, 182, 188-192, 193-195, 207, 213, 221	10300m	oevers, oeverwallen, zandstrand	natuurvriendelijk beheerde oevers	Systeembeheer	gepland/uitgevoerd	Dienstkring, Dir. Limburg
B19	natuurvriendelijke oevers Gebrande kamp, Ravenstein Middelwaard, Appeltern gemalen	158, 183, 188	2500m	oevers, geulen, plassen	afschuining oevers bij geulen, plassen, mondingen	Systeembeheer	gepland/uitgevoerd	Grontmij, Waterschap Maaskant, Braam

Zuid-Holland								
B20	vooroevers Vischplaat, Es- scheplaat, Hoogezandsche gorzen, Ventja- gersgaatje, Ezelsgors, Blan- ke slikken, Bommelse gor- zen, Beninger slikken, Zuider- diep	258-259 e.v.	4700m	oevers	vooroevers	Systeembeheer	uitgevoerd	RWS
B21	natuurvriendelij- ke oevers Groene Plaat, De Bol, Deenepolder, Deeneplaat, Amer, Lage Zwaluwe, Sasse- plaat, Tonnen- kreek Willem- stad, Korendijkse slikken, Meneer- sche plaat	258-261 e.v.	?	oevers	natuurvriendelijke oever	Systeembeheer	uitge- voerd/geplan d	RWS/Nation aal Park

3.3.3 Ecologische herstelprojecten in winterbed (herstel oude rivierarmen en beken, ontgrondingen en natuurbeheer)

In het bovenstroomse deel concentreren de effectieve rivierherstelprojecten zich rond het contact met oude rivierlopen en afgesneden delen van overstromingsgebied, terwijl een belangrijk deel van de projecten beheersprojecten zijn voor het landbouwbeheer in overstromingsgebied, gericht op het instandhouden van het overstromingskarakter (morfologisch en hydrologisch) en de daaraan gekoppelde natuurwaarde (cfr. Bijlage 2).

Balans van de werkzaamheden inzake herstel van waterlopen in de Franse Maas.

De laatste jaren heeft de rivier Maas een groot aantal acties op Frans grondgebied ondergaan. De verschillende riviervakken vanaf de bronnen behouden, ondanks soms versturende inrichtingen, voor het overgrote deel een bijzonder waardevolle en, in sommige gevallen, een haast natuurlijke biologische werking en potentie.

Momenteel betreffen de meeste acties de bovenstroomse en middenvakken, onder meer in het kader van het riviercontract Maas. Dit riviercontract betrof het geheel van de loop van de Maas in gebieden waarin de hydraulische en biologische werking nog weinig verstoord zijn.

Het herstel van de plantengroei

Het herstel van de plantengroei : beoogt de alluviale bebossing te beheren, waarbij een maximum aan diversiteit qua leeftijd en soorten zowel van bomen als van struiken behouden blijft. Het doel is derhalve de eventuele hydraulische problemen te beheersen met een maximum behoud van de functies in deze oevergewassen.

Op het bovenstroomse riviervak omvatte de voorgestelde actie een selectief snoeien waarbij een correctie mogelijk was in deze struikgewassen naar meer boomgewassen. Deze actie werd noodgedwongen aangevuld met heraanplanting waarbij gediversificeerde gewassen konden worden hersteld.

Op de middenloop, was het hoofddoel van het beheer het behoud van een maximum aantal bestaande bomen. Uitsluitend de hydraulische dringende acties werden beheerd (belangrijke ijsbanken, aarvormige bomen ...), waarbij de oudere bomen werden gesnoeid en aangepast om hun levensduur maximaal te verlengen en dus hun voorkomen op de oevers. De overige planten werden behouden en heraanplantingen hebben plaatsgevonden, waarbij deze oevergewassen werden hersteld en gediversificeerd.

De heraanplantingen werden uitgevoerd op basis van de lijsten inheemse soorten en aangepast aan elke locatie (een twintigtal kenmerkende soorten voor de Maasoeveren werden omschreven); het doel hiervan is evenwichtige oevergewassen te herstellen die onder meer een functie kunnen hebben als filter en schaduw op momenteel rustige en open ruimten en dus het effect van de vermessing kunnen beperken. Nu reeds worden vele tienduizenden bomen voorzien of werden al aangeplant op de Maasoeveren.

Met de verschillende stroken aanplantingen en koloniaties (via zaden of stekken) die hieruit zullen voortvloeien zullen gediversificeerde oevergewassen hersteld kunnen worden. Het doel is immers de systemen hun natuurlijke loop te laten volgen en, derhalve de waterloop deze stoet laten reorganiseren en aanpassen dankzij de natuurlijke ontwikkelingen.

De oeverbescherming

Een belangrijke verandering in de aanpak inzake oeverbescherming loopt sinds een tiental jaren in Frankrijk. De belangrijke rol van deze verschijnselen inzake het terug in hydraulisch evenwicht brengen van de waterloop staat sterk op de voorgrond. Alvorens tot actie over te gaan wordt een analyse van de oorzaken van het verschijnsel, de uitdagingen en de kosten vergeleken (beschermingsmaatregelen en bedreigde goederen) uitgevoerd.

De talrijke geërodeerde gebieden van de rivier worden dus als fundamentele elementen in de

dynamica van de waterloop beschouwd en worden, behoudens uitzonderingen, niet in het landelijk gebied beschermd.

De talrijke geërodeerde gebieden van de rivier worden dus als fundamentele elementen in de dynamica van de waterloop beschouwd en worden, behoudens uitzonderingen, niet in het landelijk gebied beschermd.

Als regel worden louter de harde punten of gebieden met algemeen belang (verkeerswegen, bebouwde gebieden) beschermd. Deze aanpak impliceert een beheer inzake positionering van de harde punten nabij de waterlopen en onder meer in een mobiliteitsgebied. Momenteel zijn de mobiliteitsgebieden vastgelegd over de gehele loop van de Maas, met harde bezettingsvoorwaarden voor deze gebieden. Wanneer de beschermingsprioriteit van een gebied door alle partners is erkend worden de oeverbeschermingsmaatregelen prioritair met plantenkundige techniek uitgevoerd.

De zijarmen weer in verbinding brengen

Het weer in verbinding brengen van zijarmen is een keuze die gemaakt werd om deze gebieden te vernieuwen en te behouden met het doel een algemene diversiteit in het aquatische milieu zowel voor de afvoer als voor de, met name, visbiologie. Van 1994 tot 1999 werd een twintigtal armen beheerd en een tiental wordt op korte termijn aangepakt.

Weer in verbinding brengen van een dode arm

De werkzaamheden omvatten een uiterst zacht beheer van de vegetatie en een herstel van de hydraulische verbindingen via lichte reinigungsacties van de verbindingen met de Maas en de te dichtgeslibde delen van de armen. Deze reinigungsacties impliceren een redelijk beheer en het herstel van de zoveel als mogelijk gediversificeerde dwarsprofielen, lengteprofielen en oevers.

Meer stroomafwaarts in Vlaanderen en Nederland, omvatten de herstelprojecten overwegend aanzienlijke (geplande) ingrepen, die de sterk antropogeen verstoorde situaties van bedijking en insnoering van de rivier, trachten ongedaan te maken.

Pilootprojecten in Vlaanderen van het Levende Grensmaasproject

De doelstelling van het Levende Grensmaasproject bestaat erin de natuurwaarde van het riviersysteem te ontwikkelen, dankzij het herstellen van het contact tussen de rivier en het winterbed. Het project voorziet hierbij plaatselijke geulverbreding, oeververlaging en herstel van beekmondingen over het gehele Grensmaastraject (Van Looy & De Blust, 1995). Voorafgaand aan de

uitvoering van het Levende Grensmaasproject zijn reeds een aantal pilootprojecten uitgevoerd waarvan de ontwikkelingen gevolgd worden. In aansluiting bij het natuurterrein Kerkeweerd (Dilsen-Stokkem) werd een geul aangelegd om het Maaswater bij overstroming te geleiden. Met het hoogwater van 1999 toonde de hoogwatergeul zijn nut en resulteerde in mooi geschakeerde erosie- en sedimentatiezones.

In het proefproject Elerweerd wordt de aanwezige oeververdediging (steenbestorting) over een afstand van zo'n 2 km verwijderd. Zo ontstaat terug de gelegenheid voor de rivier om erosie- en sedimentatieprocessen een natuurlijke oever te laten vormen. De ontwikkeling van grindbanken, zandruggen en steilwanden als resultaat van het pilootproject, zal gemonitord worden naar de morfologische en ecologische consequenties. De aanwezige topografie, vegetatie en oeverinvertebraten zijn reeds gedetailleerd opgemeten, de wijzigingen zullen na enkele jaren geëvalueerd worden.

Contactpersoon Project Levende Grensmaas : K. van Looy, Instituut voor Natuurbehoud

Er is een concentratie van natuurontwikkelingsprojecten in combinatie met ontgrondingen in Midden-Limburg, langs de Brabantse Maas en in de Biesbosch. De hoofddoelstelling van de meeste van deze ontgrondingen (grind, zand en klei) is delfstoffenwinning. In het verleden werden veel ontgrondingen weer geschikt gemaakt voor landbouwkundig gebruik resp. intensief recreatiegebied. Tegenwoordig krijgen veel afgravingen een nabestemming als natuurgebied, vaak in combinatie met extensieve vormen van recreatie. Ontgrondingen met nabestemming natuur zijn in deze inventarisatie als (potentieel) ecologisch herstelproject gezien. Geconstateerd kan worden dat langs beektrajecten in het winterbed van de Maas (nog) nauwelijks herstelprojecten zijn uitgevoerd of gepland. De meeste beekherstelprojecten die zijn uitgevoerd in Limburg en Noord-Brabant, liggen buiten het winterbed van de Maas.

In navolging van of in samenwerking met natuurorganisaties vindt op uiteenlopende terreinen van overheden en particulieren in de provincie Limburg natuurlijke begrazing plaats met als doel de ontwikkeling van een natuurlijk rivierlandschap onder invloed van natuurlijke processen (systeembeheer). Bij deze projecten vinden geen actieve ingrepen plaats (graafwerkzaamheden) waardoor het landschap wordt gewijzigd.

De geplande activiteiten in het kader van De Maaswerken langs de Limburgse Maas waarbij natuur wordt ontwikkeld, zijn apart behandeld omdat die pas na 2002 zullen worden uitgevoerd. Bovendien is zowel voor de Grensmaas als de Zandmaas nog geen officieel besluit genomen over de uitvoering van de plannen. De lopende proefprojecten van de Grensmaas en de Zandmaas zijn weergegeven bij de ecologische herstelprojecten. Langs de Grensmaas (Maastricht - Roosteren) wordt hoogwaterbescherming gecombineerd met de ontwikkeling van een groot aaneengesloten natuurgebied door een nieuwe vorm van grindwinning (geulverbreding, weerdverlaging en kleiberging). In totaal gaat het om een oppervlakte van 884 ha vergraven gebied aan de Nederlandse kant van de rivier, en nog eens zoveel langs de Vlaamse zijde. Langs de Zandmaas (Midden- en Noord-Limburg) worden maatregelen voor hoogwaterbescherming en verbetering van de scheepvaartroute plaatselijk gecombineerd met de ontwikkeling van riviernatuur (o.a. hoogwater- en nevengeulen). Op de valreep van deze inventarisatie (oktober 2000) is door de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat een besluit genomen over het alternatief dat verder zal worden uitgewerkt als Voorkeursalternatief. De voorgestelde maatregelen binnen dit alternatief waarbij natuurontwikkeling is gepland, zijn op kaart aangegeven. De gebieden zijn daarbij grofweg aangegeven omdat nauwkeurige begrenzing nog niet voorhanden is.

In totaal gaat het om 1.165 ha toekomstig natuurgebied. Het streefbeeld van de natuur langs de Grensmaas en de Zandmaas is gericht op het herstel van natuurlijke processen (systeembeheer).

Tabel 1C. Ecologische herstelprojecten in het winterbed

Nr.	Naam	Locatie	Opp./ lengte	Object	Methode	soort na- tuur	Termijn	Verant- woordelijke (overheid/ particulier)	Gemeente
Frankrijk									
Haute Marne									
E1	Herstel communicatie tussen 10 meanders.	Haute Marne	10 meanders		Herdiversificatie van de loop als correctie van hydraulische acties (Zuivering, herkalibrering..)	Voortzetting programma door globaal programma global	1992	Syndicat d'aménagement de la Meuse en Haute Marne	
Lorraine									
E2	Herstel en globale heraanplanting (na voorafgaande studie).	Maas in Voegezen	200km	Oevers en winterbed	Globaal herstel met: vegetatiebeheer, heraanplanting, oeverbeheer met plantenkundige technieken, herstel communicatie tussen dode armen, verwijdering populieren....	Invoering regelmatig onderhoud en intensivering acties (aantplantingen) m.i.v. zijlopen.	94 à 2002	Syndicats d'aménagement de la Meuse secteurs de : Vaucouleurs / Void Vacon / Commercy / St Mihiel / Val de Meuse et Stenay . Associations de pêche de la Meuse.	
E3	Bescherming alluviale graslanden van de Maas	Maas	150km	Alluviale graslanden	Natuurvriendelijke landbouwmaatregelen en hoogwaterbeheersing	Wetland en waardevolle waterloop	1994-?	Conservatoire des sites Lorrains	Mouzay, Stenay
Ardennen									
E4	Herstel van de Maas in een aantal ad hoc-sectoren.	Ardennen	60km (van de 170 km Maas in de Ardennen)	Oevers en winterbed	Globaal herstel van de Maas met: vegetatiebeheer, heraanplanting en oeverbeheer	Invoering globaal programma voor herstel van de Maas over de gehele ardennese loop.	94 à 2004	Villes de Carignan, Charleville, Revin, Nouzonville, Donchery, Sedan, Givet.	
	Inrichting en herstel dode armen.		2km	Dode armen	Herdiversificatie van het milieu	Regelmatig onderhoud van de locaties.	98 en 99	Associations de pêche.	
Wallonië									
Bovenmaas									
E5	Bescherming eilanden	Bovenmaas, 71 eilanden		vegetatiebescherming	Bescherming natuurreservaat	Natuurbeheer	?	Contrat de rivière	
E6	Bescherming greppels	Bovenmaas, 5 greppels		Diversiteit aquatisch milieu	Beheer greppels	Herstel visgebied en aquatische vegetatie	1991-?	Contrat de rivière	
Vlaanderen									
Grensmaas									
E9	Grensmaas-project	<i>Grensmaas km17-52</i>	45km 2500ha	<i>Oevers, winterbed</i>	<i>Rivierbedverbreding, oeververlaging, nevengeulen</i>	systeem	tot 2015	Afdeling Natuur/ Afdeling Maas Albertkanaal	Lanaken - Kinrooi
E10	Beekherstelprojecten	<i>Prioritaire beeklopen</i>		<i>Beekloop</i>	<i>/ beekherstelprojecten</i>	systeem	2005-2010	Provincie/grindherstructuurecomité	Maasmechelen/Maaseik

Nederland

Kalkmaas									
E7	Nevengeul Eijsden	3-4	23ha	winterbed	afgraven nevengeul	systeem	gepland	RWS, DLG, Prov. Limburg	Eijsden
E8	Petit Gravier	6-7	2.5ha	winterbed	natuurlijke begrazing	systeem	uitgevoerd	Gem. Rés Naturelles	Eijsden
Grensmaas									
E11	Scharberg	28.5-29.5	12ha	winterbed	spontane bosontwikkeling	systeem	gepland	RWS, SBB	Stein
E12	Proefproject Meers	31-32	52ha	winterbed	rivierverbreding	systeem	lopend	L'Ortye, VNM, RWS	Stein
E13	Proefproject brug	52-53	16	zomerbed	rivierverbreding	systeem	gepland	RWS, WML	Susteren
E14	De Rug	51.5-55	134	winterbed	waterwinning/begrazing	systeem	lopend	WML, Ark, RWS	Susteren
E15	Projectlocaties Grensmaas	14,5-51	1200ha	zomer- en winterbed	ontgroning	systeem	gepland	RWS	
Zandmaas									
E16	Retentiegebied	68-83	500ha	winterbed	ontgroning	systeem	gepland	RWS	Heel, Haelen
E17	Hoogwatergeulen Stadsweide, Belfeld, Lomm, Ooijen, Wanssum, Well-Aijen, Maashees, Vierlingsbeek, Mook, Sambek	84, 100-102, 115-119, 123-126, 130-133, 133-138, 138-143, 146-150, 161-164	495ha	winterbed	ontgroning	systeem	gepland	RWS	
E18	Vernatting HeukelomsBeek	138-143	170	winterbed	ontgroning	systeem	gepland	RWS	Bergen
E19	Natuurbeheer Teggerse plas, Bilt, De Horst, Linne, Maasveld, Gebrande Kamp	59, 61, 68-69, 81-85, 104, 159	80ha	winterbed	natuurlijke begrazing	systeem	gepland/lopend	VNM/ Gemeente/ RWS/Ark/SBB/SLL	
E20	STEVOL, Molengriend, Asselt, Hanssum, Rijkelsebenden, Weerdbeemden, Kruisberg, Romeinerweerd, Broekhuizen, Eikenw., Baend, Gebrande Kamp	58-61, 68, 85, 88-89, 92-94, 105, 121-122, 133, 158-159	517ha	winterbed	vergraving, specieberging en natuurlijk nabeheer	systeem	lopend/gepland	RWS/Panheel/Kuypers BV	
E21	Hammerveld, Swalm, Neerbeek	78.5, 88, 90	16ha	beekloop	herinrichting beek, verlegging mondingen	cultureel	lopend	Gem. Roermond/ WRO	Roermond
E22	Baggerbestek 2 Zandmaas	87,2-92	4,8 km	oever	rivierbedverbreding	cultureel	lopend	RWS	Swalmen/ Beesel
Brabant Maas									
E23	Keent, Batenburg, Hemelrijkwaard	178-179, 184-185, 197-200	466ha	winterbed	hoogwatergeul	systeem/cultuur	gepland	DLG/ RWS (NURG)	Ravenstein
E24	Middelwaard Ravenstein	183-184	13ha	winterbed	kleiwinning	systeem	uitgevoerd	WDM/ VNM	Ravenstein
E25	Veer Appeltern, Fort Voorne, buitenpolder Heerenwaarden, Polder Alem	190, 204-205, 208-210	96ha	winterbed	dijkverbetering/natuuront.	cultureel	uitgevoerd	PDGMW	West Maas en Waal
E26	Esmeer	237-239	7 km	waterloop	afkopeling oude Maasloop	cultureel	uitgevoerd	PDGMW/ SBB	Brakel

Getijde Maas									
E27	Heesbeensche Uiterwaard, Overdiepsche uiterwaard	231.5-232.5, 241,5-243	1,8km	winterbed	hoogwatergeul	systeem	gepland	RWS, Hoogheemraadschap	Aalburg
E28	Dombosch	250	15ha	winterbed	ontpoldering	systeem	gepland	RWS beheer SBB	Geertruidenberg
E29	Aakvlaai	249-250	140ha	winterbed	waterrecreatie	cultureel	lopend	RWS, SBB	Dussen
E30	Polders Turfzakken, Lepelaar, Moordplaat en de Plomp	251-254	350ha	winterbed	wetland-ontwikkeling	systeem	gepland	WBB (waterwin-bedrijf)	Made en Drimmelen
E31	Polder Maltha, Noordwaard, Spieringpolders	254-257	680ha	winterbed	ontpoldering/geulen/klewin	systeem	uitgevoerd/gepland	RWS, SBB	Werkendam
E32	Polder Jantjesplaat, Catharinapolder	257-258	95ha	winterbed	ganzenpolder	cultureel	gepland	SBB	Werkendam
E33	Hoogezandsche Gorzen	nvt	80ha	getijzone	suppletie	systeem	gepland	RWS	Cromstrijen
E34	Ventjagersplaten Tiengemetten, Tiendgorzen, Quackgors, Scheelhoek, Slijkplaat, Westplaat-west	nvt	1190ha	getijzone	inrichting/beheer/suppletie	systeem	gepland	RWS	Oostflakkee

4 Nationaal en internationaal beschermde gebieden

4.1 *Afbakening*

Tot de internationaal en nationaal beschermde gebieden behoren Habitat- en Vogelrichtlijn-gebieden, Reservaatgebieden en Nationale Parken. Alle beschermde gebieden die (deels) zijn gelegen binnen het winterbed van de Maas zijn in deze inventarisatie meegenomen. Bovendien zijn ook gebieden opgenomen die een duidelijke ecologische relatie hebben met de Maas (beekdalen, rivierterrassen-landschap, voormalige zee-armen). Een aantal beschermde gebieden valt onder meer dan één van bovengenoemde categorieën.

4.2 *Inventarisatie (kaart, tabel)*

De resultaten van de inventarisatie zijn gepresenteerd in de kaart Habitatrichtlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden, Reservaten en Nationale Parken en Tabel 2 Beschermde gebieden (Habitat- en Vogelrichtlijngebieden, Reservaten en Nationale Parken).

Tabel-informatie

In tabel 2 is de volgende specifieke informatie opgenomen naast de algemene informatie (nummer op kaart, gebiedsnaam, gemeente(n), oever, rivierkilometreering en oppervlakte):

- het type beschermingsstatus (Reservaat, Nationaal Park, Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn)
- stand van zaken (in oprichting, aangewezen en in procedure).

4.3 *Toelichting*

4.3.1 Habitatrichtlijn-gebieden

De Lidstaten van de Europese Gemeenschap hebben in 1992 de Habitatrichtlijn aanvaard. Deze richtlijn is complementair aan de Vogelrichtlijn in die zin dat de Habitatrichtlijn zich richt op de bescherming van soorten en natuurlijke habitats met uitzondering van vogels en hun leefgebieden. Dit sluit natuurlijk geenszins uit dat bedoelde habitattypen en de leefgebieden voor vogels kunnen overlappen (Osieck, 1998).

De Habitatrichtlijn richt zich op twee hoofdzaken: de instandhouding van natuurlijke habitats en de habitats van soorten en de bescherming van soorten.

Biotooptypen die vermeld zijn in de Habitatrictlijn en relevant zijn voor de Maas:

Mariene wateren en getijdengebieden

- 1110 Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken
- 1130 Estuaria
- 1140 Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten
- 1160 Grote, ondiepe krekens en baaien

Atlantische en continentale kwelders en schorren

- 1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia*-soorten en andere zoutminnende planten.
- 1320 Schorren met slijkgras-vegetaties (*Spartinion maritimae*)
- 1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)

Stromende wateren

- 3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitriche-Batrachion*.
- 3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodietum rubri* p.p. en *Bidention* p.p.

Graslanden

- 6120 Kalkminnend grasland op droge zandbodem (stroomdalgrasland) *
- 6510 Laaggelegen schraal hooiland

Bossen van het Europese gematigd gebied

- 91E0 Alluviale bossen met Zwarte els en Gewone es (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) *.
- 91F0 Gemengde bossen langs grote rivieren met Zomereik, Steeliep, Gewone es of Smalbladige es (*Ulmenion minoris*)

* = Prioritair biotooptype, waarvoor de EU bijzondere verantwoordelijkheid draagt omdat een belangrijk deel van hun verspreiding binnen de EU ligt.

Strikt beschermde soorten (conform de Habitatrictlijn) die voorkomen of kunnen voorkomen in het Maasdal:

Zoogdieren

- vleermuizen, alle soorten
- Bever
- Noordse woelmuis (Prioritaire soort)
- Otter

Vissen

- Rivierprik (*Lampetra fluviatilis*)
- Bittervoorn (*Rhodeus sericeus amarus*)
- *Cobitis taenia* (Kleine modderkruiper)

Amfibieën

- Kamsalamander
- Poelkikker
- Heikikker
- Knoflookpad
- Rugstreepad
- Boomkikker

Libellen

- Rivierrombout
- Gaffellibel
Prioritaire soort = een bedreigde soort waarvoor de Europese Unie (EU) bijzondere verantwoordelijkheid draagt, omdat een belangrijk deel van hun verspreiding binnen de EU ligt.

Beschermingsstatus

De aanwijzing van een gebied onder de Habitat-richtlijn heeft in principe drie gevolgen: extra bescherming, extra financiële ondersteuning en vorming van Europees netwerk van natuurgebieden (Natura 2000). De extra bescherming komt er op neer dat binnen aangewezen gebieden de waarden die bepalend waren voor de kwalificatie niet meer mogen worden aangetast. Maatregelen die deze waarden ingrijpend aantasten (uitbreiding industrie, infrastructuur e.d.) mogen in principe niet worden uitgevoerd. Indien een overheid toch dergelijke plannen wil uitvoeren, moet deze aantonen dat er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en er geen alternatieven voorhanden zijn. Indien uitvoering onvermijdelijk is dient de overheid de natuurwaarden te compenseren

Frankrijk

In Frankrijk is de toewijzing van gebieden momenteel lopende. De definitieve aanwijzing en vastlegging zijn opgenomen in een planning, waarbij momenteel pilootprojecten rond implementatie en communicatie aan de gang zijn. Grote delen alluviale vallei van de Maas liggen in de voorstellen, momenteel loopt het openbaar onderzoek voor enkele grote kernzones. Informatie over gebieden en status is te vinden op de website natura2000.environnement.gouv.fr. Voor het Maasbekken, zijn een aantal grotere kernen gesitueerd in het departement Meuse en enkele kleinere in het departement Vogezes.

België

Voor Wallonië is een eerste aanduiding van 57 gebieden (ca. 1.400ha) als speciale beschermingszones (ZSC) gebeurt in juni 1998. Op 2 maart 2000, heeft de waalse regering een nieuwe lijst voorgesteld met 165 sites (ca. 21.000 ha). Binnen de opmaak van de ecologische hoofdstructuur van NATURA2000, met een afbakening van 'sites d'importance communautai-

re' (SIC, de samenvoeging van habitat- en vogelrichtlijngebieden), moet nog een aanvulling gebeuren op korte termijn. Informatie over de gebieden en hun status is aanwezig op de website mrw.wallonie.be/dgrne/sibw/sites. Vlaanderen heeft in 1996 40 Habitatrichtlijngebieden aangemeld bij de Europese Commissie in Brussel. Momenteel wordt gewerkt aan een aanpassing van een aantal van de reeds aangemelde gebieden en een voorstel voor vijf nieuwe gebieden. Deze herziening zal aangemeld worden in 2001. Meer informatie over de gebieden is aanwezig op de website www.instnat.be.

Nederland

Nederland heeft in juni 1999 nog eens 62 Habitat-richtlijngebieden naast 14 eerder aangemelde gebieden aangemeld bij de Europese Commissie in Brussel. Tot op heden zijn al deze 76 gebieden nog in procedure.

4.3.2 Vogelrichtlijn-gebieden

De Lidstaten van de Europese Gemeenschap (sinds 1995 vijftien) hebben in 1979 de Vogelrichtlijn aanvaard waarin bindende afspraken zijn gemaakt over de bescherming van alle in het wild levende vogels en in het bijzonder van de leefgebieden van bedreigde en kwetsbare soorten (Osieck, 1998).

Voor de meest geschikte leefgebieden van deze vogels dienen daartoe speciale beschermingszones (SPA) te worden ingesteld en bijzondere aandacht wordt besteed aan de bescherming van wetlands van internationale betekenis.

Beschermingsstatus

Frankrijk

In Frankrijk zijn speciale beschermingszones afgebakend, die momenteel worden ingesloten in de afbakening van het NATURA2000-netwerk. Binnen het Maasbekken ligt enkel het complex van de meren van de Woëvre in de Lorraine als Vogelrichtlijngebied, afgebakend tussen 1986 en 1990. Etang de Madine (1100ha, klassering 9/1986), étang de Lachaussée (368ha, 1/1990) en Marais de Pagny (38 ha, 1/1990). Deze voorstellen in het gehele netwerk van NATURA2000 werden voorgelegd aan de Europese Commissie op 2 februari 2000.

België

Voor Wallonië werden momenteel reeds 13 speciale beschermingszones aangeduid, van de 19 gebieden die voorgesteld werden op basis van een wetenschappelijke inventarisatie. Het merendeel van deze gebieden (afgebakend tussen 1987 en 1989) is gelegen op de plateaus, met uitzondering van de Lesse en Lhomme (18.000 ha) en 'Les deux Ourthes' (23.500 ha). Bij de nog niet erkende vogelrichtlijnen (voorkomend in de inventarisatie), bevindt zich o.a. de vallei van de Haute Meuse (Maas tussen Namen en de Franse grens).

Vlaanderen heeft in 1988 23 gebieden aangemeld onder de Vogelrichtlijn (zie Belgisch Staatsblad 29/10/88) en van Vessem & Kuijken (1986). Van de 23 gebieden zijn er 7 waarin alle habitats beschermd zijn, terwijl bij de 16 andere, naast op het gewestplan voor natuur beschermde gebieden, slechts bepaalde habitats worden beschermd. Door een aanvullend besluit (B.VI.R. 20/09/96, BS 12/10/96) werd in twee gebieden een bijkomend habitat beschermd. In de meeste Vogelrichtlijngebieden is de jacht op waterwild verboden binnen de perimeter van het gebied. Een herziening van de Vogelrichtlijngebieden is voorzien in 2001.

Nederland

Nederland had tot 1998 reeds 29 gebieden aangemeld onder de Vogelrichtlijn ("oude" gebieden) en dit jaar zijn nog eens 57 extra ("nieuwe") gebieden aangemeld (Van Roomen *et al.*, 2000). In totaal zijn er anno 2000 86 gebieden aangewezen als Vogelrichtlijn-gebied. De aanwijzing van een gebied onder de Vogelrichtlijn heeft in principe drie gevolgen: extra bescherming, extra financiële ondersteuning en vorming van Europees netwerk van natuurgebieden (Natura 2000). Net als bij Habitatrichtlijngebieden komt de extra bescherming er op neer dat binnen aangewezen gebieden de waarden die bepalend waren voor de kwalificatie niet meer mogen worden aangetast. Bovendien is in Vogelrichtlijn-gebieden jacht in principe niet meer toegestaan.

4.3.3 Reservaten

In de meeste landen worden belangrijke natuurgebieden beschermd via een wettelijk beschermingskader als natuurreservaat, een bescherming die vastgesteld wordt binnen planologische beschermingskaders (bestemmingsplannen) en natuurbeschermingsbesluiten.

Reservaten hebben tot doelstelling de aanwezige uitzonderlijke fauna en flora te beschermen binnen de gebieden. Binnen de reservaten mag niets gebeuren dat de aanwezige fauna en flora kan verstoren.

Beschermingsstatus

Frankrijk

In Frankrijk en België liggen de meeste reservaatgebieden op behoorlijke afstand van de Maas zelf, zodat we ze niet binnen de invloedssfeer van de Maas kunnen aanduiden.

Voor het Franse stroomgebied ligt enkel het kalkmoeras van Pagny-sur-Meuse in de Maasvallei.

België

In Wallonië treffen we de meeste reservaten op de plateaugronden en ver stroomopwaarts langs zijbeken van de Maas. De eilanden op het traject van de Haute Meuse en enkele afgesneden rivierarmen op het Waalse traject, zijn reservaten in oprichting. In het kader van het Riviercontract Haute Meuse wordt een inventaris opgemaakt van belangrijke gebieden langs de Maas die in aanmerking komen om als reservaat erkend te worden.

Het Waals Gewest erkent twee types natuurreservaten. De staatsnatuurreservaten zijn beschermde terreinen op gronden van het gewest (in eigendom of huurovereenkomst). Ze worden beheerd door de bosbeheerbuitendiensten, geholpen door een beheerscommissie. De erkende reservaten zijn natuurreservaten beheerd door particuliere natuurverenigingen die een officiële erkenningsprocedure hebben doorlopen. Na de erkenning krijgen ze een subsidie voor de aankoop- en beheerskosten.

In Vlaanderen geldt dezelfde regeling voor de natuurreservaten. Grotere staatsnatuurreservaten liggen op de rand van het Kempisch Plateau (Vallei van de Ziepebeek, Mechelse Heide, Ven Onder de Berg). In de Maasvallei zelf treffen we enkel kleinere particuliere erkende natuurreservaten, zoals Maaswinkel en Vijverbroek, en enkele terreinen die in aanmerking komen om als reservaat erkend te worden (Kerkeweerd, Hochter Bampd, Kollegreend). Momenteel ontbreekt ook in deze erkende natuurreservaten de directe invloedssfeer van de Maas (de oevers van de rivier blijven buiten het natuurbeheer).

Nederland

De zogenoemde reservaatgebieden en natuurontwikkelingsgebieden die in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur verworven worden (zie §5.3.2), zijn als natuurgebied in de bestemmingsplannen vastgelegd en worden na verwerving door een de natuurbeherende instantie beheerd. Ook andere natuurgebieden die in eigendom zijn van een natuurbeherende instantie zijn, zijn in bestemmingsplannen vastgelegd en hebben daarmee ook een juridische beschermingsstatus.

4.3.4 Nationale Parken

Het instellen van nationale parken is gebaseerd op een internationale afspraak om grote natuurgebieden te behouden die één of meer belangrijke ecosystemen vertegenwoordigen. Nationale parken worden ingesteld door de overheid, met instemming van de eigenaren, beheerders en andere direct betrokken organisaties en instanties. Deze geven bij de instelling te kennen bereid te zijn het gebied samen als nationaal park te beheren en zorg te dragen voor het duurzaam behoud ervan.

Kenmerkend voor nationale parken is de meervoudige doelstelling, die een combinatie biedt van natuurbehoud en -ontwikkeling in grote waardevolle natuurgebieden met mogelijkheden voor natuurgerichte recreatie, voorlichting en educatie en wetenschappelijk onderzoek. Op deze manier worden grotere gebieden veilig gesteld, de natuurwaarden worden verder ontwikkeld, maar het is ook voor iedereen mogelijk ze te bezoeken en meer over de natuur te weten te komen.

Interpretaties in de verschillende lidstaten

Frankrijk

Frankrijk heeft zijn Parc Regional de Lorraine, waarbinnen een actief beleid naar bescherming van ecologisch waardevolle gebieden gebeurt.

België

Wallonië werkte de afgelopen jaren aan de oprichting van een aantal NatuurPark-gebieden, waarvan de Hoge Venen het bekendste is (reeds aangeduid bij oprichtingsbesluit natuurparken 16/7/85), maar waarbij recent (tussen 94-98) ook een aantal nieuwe gebieden werden voorgesteld/aangeduid, waarvan ondertussen 2 valleigebieden in het Maasbekken bijkomend werden vastgesteld. In het Maasbekken liggen dus momenteel 3 erkende Natuurparken: Hoge Venen (67.850ha), Valleien van de Burdinale en de Mehaigne (10.500ha) en Viroin-Hermeton (20.000ha).

In Vlaanderen is ook reeds geruime tijd een regionaal landschap (het overkoepelend organisatie-niveau in de internationale afspraken rond nationale parken) opgericht, Regionaal Landschap Kempen en Maasland, dat ijvert voor de oprichting van nationale parken op het Kempisch Plateau en in de Maasvallei. Het Nationale Park Hoge Kempen is momenteel in oprichting.

Nederland

Nederland sloot zich in 1969 aan bij de internationale afspraken over het instellen van grote waardevolle natuurgebieden als nationale parken. In vergelijking met veel andere landen, zijn de Nederlandse natuurgebieden relatief klein. Ook komen 'echte' (door de mens onaangetaste)

natuurgebieden, nauwelijks voor. Bij de opzet en uitvoering van het nationale parkenbeleid in Nederland is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de geldende internationale begripsomschrijving. De Nederlandse begripsomschrijving luidt als volgt: Nationale parken zijn aaneengesloten gebieden van ten minste 1000 hectare, bestaande uit natuurterreinen, wateren en/of bossen, met een bijzondere landschappelijke gesteldheid en planten- en dierenleven.

Nationale Parken kunnen de status 'in oprichting' of 'aangewezen' hebben. Tijdens de oprichtingsfase moet blijken of er een goede basis voor samenwerking is tussen de betrokken eigenaren, beheerders en instanties, o.a. door het opstellen van een gezamenlijk Beheers- en Inrichtingsplan voor het parkgebied in zijn totaliteit. Na goedkeuring hiervan krijgt een park zijn definitieve status.

De enige Nationale Parken die deels in het winterbed van de Maas liggen, zijn recent door de Nederlandse overheid aangewezen: de Biesbosch in 1994 en het Landgoed De Hamert in 1996. Het Landgoed De Hamert wordt uitgebreid onder de nieuwe naam De Maasduinen. Dit vergrote Nationale Park bezit vanaf 1999 de status in oprichting.

Tabel 2. Nationaal en internationaal beschermde gebieden

Nr.	naam	gemeenten	oever	km	opp. (ha)	status	stand van zaken
Habitatrichtlijn							
Frankrijk							
	Overstromingsgebieden en dal van de Maas	verscheidene	g/d	100-200	ca.5400	NATURA2000	voorgesteld
H1	Maasdal sector Sorcy Saint-Martin	Sorcy-Saint-Martin, Troussey	g/d	100	2097	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H2	Maasdal sector Stenay	Dun-sur-Meuse, Mouzay, Stenay	g/d	200	2410	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
	Overstromingsgraslanden van de Mouzon, Saonelle, Vair, Chiers, Loison, Othain en Houille.	Verscheidene	g/d	50-250	ca.5300	NATURA2000	Voorgesteld
H3	Bos- en wetlandgebieden in de dalen van de Mouzon en Anger	Dep. Vogezen	d	50	245	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H4	Graslanden en grotten in het dal van de Chiers en de l'Othain en de Houille	bij Montmédy	d	250	319	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H5	Moerasgebied van Pagny-sur-Meuse	Pagny-sur-Meuse	d	150	147	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H6	Alluviale bossen	Mont-Dieu	g	220	950	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H7	Bovenmaas	divers	d	150	841	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
Wallonië							
H8	Masdal bij Dinant en Hastière	Dinant, Hastière	d		549	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H9	Eiland Al Golette en eiland Moniat	Dinant			7	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H10	Eiland Dave	Namur			12	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H11	Maasdal bij Huy	Huy	d		140	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H12	Dal van de Hermeton	Philippeville	g		43	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H13	Viroin	Couvin, Philippeville, Viroinval	g		1116	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H14	Dal van de Eau Blanche	Couvin	g		42	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H15	Calestienne à Couvin	Couvin	g		290	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H16	Furfooz, Vallon d'Herbuchenne, Fonds de Leffe, Devant-Bouvignes	Dinant	g/d		409	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
H17	Sint-Pietersberg	Bassenge, Visé	g		188	EU-waardevol gebied	Voorgesteld
Vlaanderen							
H18	Uiterwaarden langs de Limburgse Maas met Vijverbroek	diverse gemeenten	l	20-60	293	Habitatrichtlijn	aangewezen
H19	Mechelse heide/Ziepbeek	Maasmechelen	l	20-30	2362	Habitatrichtlijn	aangewezen
H20	Abeek met aanliggende moerasgebieden	Kinrooi	l	50-60	3150	Habitatrichtlijn	aangewezen
H21	Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schotsheide.	Dilsen-Maaseik	l	40-50	2246	Habitatrichtlijn	aangewezen
Nederland							
H22	St. Pietersberg/ Jekerdal	Maastricht	l	13	435	Habitatrichtlijn	in procedure
H23	Geuldal incl. Gulpdal	5 gemeenten	r	22,5	5999	Habitatrichtlijn	in procedure
H24	Grensmaas	6 gemeenten	r	14,5-63,5	652	Habitatrichtlijn	in procedure
H25	Leudal	Roggel, Haelen	l	90	717	Habitatrichtlijn	in procedure
H26	De Maasduinen	idem	r	124-150	4264	Habitatrichtlijn	in procedure
H27	Biesbosch	diverse gemeenten	r	250-262	8535	Habitatrichtlijn	in procedure
H28	Haringvliet	diverse gemeenten	l/r	nvt	10.985	Habitatrichtlijn	in procedure
H29	Kwade Hoek	Goedereede	l	nvt	713	Habitatrichtlijn	in procedure
H30	Voornes Duin	Westvoorne	r	nvt	1129	Habitatrichtlijn	in procedure
H31	Voordelta	nvt	nvt	nvt	107.000	Habitatrichtlijn	in procedure
H32	Volkerakmeer	diverse gemeenten	nvt	nvt	6.450	Habitatrichtlijn	in procedure
H33	Grevelingen	diverse gemeenten	nvt	nvt	13.814	Habitatrichtlijn	in procedure

Vogelrichtlijn Frankrijk

O1	Vijvers van de Woëvre	Lorraine	d		1.506	Bijzonder beschermd gebied	classées
	Vijver van de Madine	Madine	d		1.100	Bijzonder beschermd gebied	sep-86
	Vijver van de Lachaussée	Dommartin-la-Ch.	d		368	Bijzonder beschermd gebied	jan-90
	Moerasgebied van Pagny	Pagny-sur-Meuse	d		38	Bijzonder beschermd gebied	jan-90

Wallonië

O2	Tussen Samber en Maas	Prov. Namur	g		40.500	Bijzonder beschermd gebied	Aangewezen 11/1987
O3	Hautes Fagnes	Prov. Liège	d		68.000	Bijzonder beschermd gebied	aangewezen 11/1987
O4	Malchamps	Prov. Liège	d		14.500	Bijzonder beschermd gebied	aangewezen 11/1987
O5	Plateau des Tailles	Prov. Liège	d		6.000	Bijzonder beschermd gebied	aangewezen 11/1987
O6	Lesse en Lhomme	Prov. Namur	d		18.000	Bijzonder beschermd gebied	aangewezen 11/1987
O7	Daverdisse	Prov. Luxembourg	d		12.000	Bijzonder beschermd gebied	aangewezen 11/1987
O8	Les deux Ourthes	Prov. Liège	d		23.500	Bijzonder beschermd gebied	aangewezen 4/1989
O9	La Croix Scaille	Prov. Liège	d		39.000	Bijzonder beschermd gebied	aangewezen 4/1989
O10	Bovenmaas	Prov. Namur	g/d		7.700	Bijzonder beschermd gebied	Niet aangewezen

Vlaanderen

O11	Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Mariahof en Stamprooierbroek	Kinrooi	l	58-60	13.125	Vogelrichtlijn	aangewezen
O12	Mechelse Heide en de Vallei van de Ziepbeek	Maasmechelen/Lanaken	l	22-30	2.350	Vogelrichtlijn	aangewezen

Nederland

O13	De Maasduinen	Bergen	r	124-150	4030	Vogelrichtlijn	aangewezen
O14	incl. Hamert						
O15	Biesbosch	diverse gemeenten	r	250-262	8850	Vogelrichtlijn	aangewezen
O16	Hollands Diep	diverse gemeenten	l/r	nvt	4086	Vogelrichtlijn	aangewezen
O17	Haringvliet	diverse gemeenten	l/r	nvt	10.985	Vogelrichtlijn	aangewezen
O18	Kwade Hoek	Goedereede	l	nvt	430	Vogelrichtlijn	aangewezen
O19	Voornes Duin	Westvoorne	r	nvt	1385	Vogelrichtlijn	aangewezen
O20	Voordelta	nvt	nvt	nvt	98.665	Vogelrichtlijn	aangewezen
O21	Volkerakmeer	diverse gemeenten	nvt	nvt	6.450	Vogelrichtlijn	aangewezen
O22	Grevelingen	diverse gemeenten	nvt	nvt	13.814	Vogelrichtlijn	aangewezen

Nationale Parken

Frankrijk

N1	Parc Régional de Lorraine	verscheidene	d	100-200	?	Regionaal park	aangewezen

Wallonië

N2	Parc Naturel Viroin-Hermeton	Doische en Viroinval	g		20.000	natuurpark	aangewezen 1998
N3	De dalen van de Burdinale en van de Mehaigne	Burdinne, Braives, Héron en Wanze	g		10.500	natuurpark	aangewezen 1994
N4	Hautes-Fagnes-Eiffel	Amel, Baelen, Büllingen, Bûtgenbach, Burg-Reuland, Eupen, Jalhay, Malmédy, Raeren, Sankt-Vith, Stavelot, Waimes	d		67.850	Parc Naturel	aangewezen 1985

Vlaanderen

N5	Hoge Kempen	Maasmechelen-Dilsen-Lanaken	l	20-50	5.000	Nationaal Park	in oprichting

Nederland

N6	De Hamert	Bergen	r	124-132	1600	Nationaal Park	aangewezen
N7	De Maasduinen	Bergen	r	124-150	4264	Nationaal Park	in oprichting

	incl. Hamert						
N8	Biesbosch	diverse gemeenten	r	250-262	7100	Nationaal Park	aangewezen

Reservaten

Frankrijk

R1	Tourbière de Pagny-sur-Meuse	Pagny-sur-Meuse	d	150	38	natuurreservaat	geklasseerd

Wallonië

R2	Ile d'Al Golette	Dinant			3,7	Staatsnatuurreservaat	Goedgekeurd 9/1999
	Colébi	Dinant	d		13,3	Staatsnatuurreservaat	Goedgekeurd 9/1999
	Fonds de Leffe	Dinant			11	Staatsnatuurreservaat	Goedgekeurd 9/1999
	Furfooz	Dinant	d		52	Erkend natuurreservaat	goedgekeurd 11/1999
	Devant-Bouvignes	Dinant	g		30	Erkend natuurreservaat	goedgekeurd 11/1999
	Des Cretias et de Château-Thierry	Hastière-Dinant			14	Staatsnatuurreservaat	goedgekeurd 9/1999
R3	Réserve de Lesse et Lomme	Rochefort, Tellin	d		70	staatsnatuurreservaat	goedgekeurd 9/1999
R4	Ile de Dave	Namur			12	staatsnatuurreservaat	goedgekeurd 9/1999
	Fort de Malonne	Namur			5,8	staatsnatuurreservaat	goedgekeurd 9/1999
	Vallée de la Hulle	Gedinne	g		24,5	Erkend natuurreservaat	validée 11/1999
R5	Champalle et Poilvache	Yvoir			51	Staatsnatuurreservaat	validée 9/1999
R6	Rochers de Samson	Andenne			6	Staatsnatuurreservaat	validée 9/1999
R7	Eilanden van Bourie	Huy			8,9	Staatsnatuurreservaat	goedgekeurd 9/1999
R8	Ternaaien	Visé	g		10	Staatsnatuurreservaat	goedgekeurd 9/1999
	Sint-Pietersberg	Visé	g		39	erkend natuurreservaat	goedgekeurd 9/1999
R9	Dal van de Hermeton	Philippeville	g		46,5	Erkend natuurreservaat	goedgekeurd 11/1999
	Dal van de eau Blanche	Couvin	g		57	Erkend natuurreservaat	goedgekeurd 11/1999
	Bos van Marmont	Marmont	g		45	Bosreservaat	goedgekeurd 11/1999

Vlaanderen

R10	Vallei van de Ziepbeek	Lanaken-Maasmechelen	1	24-26	600	Staatsnatuurreservaat	aangewezen
R11	Mechelse Heide	Maasmechelen	1	28-30	400	Staatsnatuurreservaat	aangewezen
R12	Maaswinkel	Maasmechelen	1	28-30	75	erkend reservaat	aangewezen
R13	Kerkeweerd	Stokkem	1	40-41	45	erkend reservaat	aangewezen

5 Ecologisch waardevolle gebieden

5.1 *Afbakening*

Binnen de ecologisch waardevolle gebieden worden twee categorieën gebundeld.

a. **Eigendommen natuurorganisaties**

Natuurverenigingen trachten ecologisch waardevolle gebieden veilig te stellen door het verwerven van de eigendom van de terreinen. Hoewel de actieve aankooppolitiek binnen het Maasstroomgebied nog maar vrij recent op gang is gekomen, geeft het toch een beeld van de ligging van ecologisch waardevolle en prioritaire zones voor bescherming langsheen de Maas.

b. **Gebieden met bestemming natuur of aangeduid als gebieden voor gericht beheer**

In deze categorie vallen gebieden die voor verschillende beleidsdoelstellingen aangeduid zijn als ecologisch waardevolle zones, en op deze manier actueel of potentieel een bescherming genieten of voor ecologisch herstel in aanmerking komen. Gezien de verschillende beleidscontext van de verschillende deelstaten, is voor elke deelstaat een aparte onderverdeling van deze categorie vereist .

5.2 *Inventarisatie*

De resultaten van de inventarisatie zijn gepresenteerd in Tabel 3. Ecologisch waardevolle gebieden en natuurterreinen (en de kaart Natuurterreinen en ecologisch waardevolle gebieden).

5.2.1 Eigendommen natuurorganisaties

Particuliere organisaties en publieke instellingen (conservatoires) hebben een gerichte politiek naar verwerving van waardevolle zones in het Maasstroomgebied. Het WWF heeft hiertoe een internationale samenwerking opgezet om de werking in de verschillende lidstaten af te stemmen en te ondersteunen, onder de naam Maas Internationaal.

Organisaties binnen deze koepel:

Frankrijk: Le Conservatoire des Sites Lorrains, Le Conservatoire du Patrimoine Naturel de Champagne-Ardenne, SIVU Pact Urbain Nouzonville et Monthermé, Meuse Nature Environnement.

Wallonië : Réserves Naturelles RNOB, Centre Marie-Victorin, Direction Général des Ressources Naturelles et de l'Environnement, Division de la Nature et des Forêts.

Vlaanderen : Wereld Natuur Fonds, Stichting Limburgs Landschap, Natuurreservaten, Orchis, Stichting Ark, Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer (AMINAL).

Nederland: Vereniging Natuurmonumenten, Wereld Natuurfonds, Stichting Zuid Hollands Landschap, Staatsbosbeheer, Stichting Limburgs Landschap, Stichting Reinwater, Stichting Ark.

De gegevens van terreinen in natuurbeheer bij deze organisaties zijn tot op heden nog niet systematisch verzameld, maar het zou mogelijkwijs slechts een kleine inspanning vergen om ze voor het gehele stroomgebied te vervolledigen. Alle eigendommen van natuurorganisaties die zijn gelegen in het winterbed van de Maas zijn opgevraagd en digitaal beschikbaar voor Nederland en Vlaanderen.

In tabel 3A is naast de algemene informatie (nummer op kaart, gebiedsnaam, gemeente, oever, rivierkilometrereng en oppervlakte) de volgende specifieke informatie opgenomen:

- eigenaar (natuurorganisatie)
- het type beheer dat op dit moment wordt toegepast (systeembeheer op basis van natuurlijke processen of beheer dat is gericht op het in stand houden van cultuurlandschap).

Zeer kleine percelen (enkele ha) die in eigendom zijn van een natuurbeschermingsorganisatie staan wel op kaart, maar zijn in de meeste gevallen niet in de tabel aangegeven.

5.2.2 Ecologisch waardevolle gebieden (strategisch aangeduide zones met bestemming natuur)

In deze categorie vallen gebieden die voor verschillende beleidsdoelstellingen aangeduid zijn als ecologisch waardevolle zones, en op deze manier actueel of potentieel een bescherming genieten of voor ecologisch herstel in aanmerking komen. Hier is een onderscheid tussen de verschillende deelstaten vereist, gezien de verschillende beleidscontext per deelstaat.

Frankrijk

- SDAGE, sites d'intérêt écologique
- Protection des zones humides

Wallonië

- Sites de grand intérêt biologique (SGIB)
- Zones Humide d'Intérêt Biologique (ZHIB)
- Sablières et carrières d'intérêt biologique
- Territoires écologiques (climats régionaux)
- Sites classés patrimoine

Vlaanderen

- Biologische Waarderingskaart voor Vlaanderen (BWK)
- Vlaams Ecologisch Netwerk: Grote Eenheden Natuur, Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling, Verwevingsgebieden

Nederland

- Ecologische Hoofdstructuur, Provinciale Ecologische Structuur: Reservaatsgebieden, Natuurontwikkelingsgebieden en Beheersgebieden. Sommige van deze gebieden zijn reeds in bezit van een natuurbeherende instantie en zouden dus ook in categorie 3A ingedeeld kunnen worden.

In tabel 3B is dezelfde algemene informatie opgenomen als bij de voorgaande tabel. De volgende specifieke informatie is vermeld:

- het type begrenzing (beheers-, reservaats- of natuurontwikkelingsgebied)-
- de doelstelling (het streefbeeld voor de natuur als verantwoording voor de bestemming als natuurgebied)

5.3 Toelichting

5.3.1 Eigendommen natuurorganisaties

In de meeste delen van het Maasstroomgebied startten natuurorganisaties pas recent (na 1995) met de verwerving van eigendom binnen het riviergebied. Er zijn drie zones, alledrie in Nederland, waar natuurorganisaties reeds vóór 1995 grote natuurgebieden in eigendom hebben: langs de Haringvliet (vooral Vereniging Natuurmonumenten), de Biesbosch (Staatsbosbeheer) en de Maasheggen rondom Boxmeer (Staatsbosbeheer). Vanaf de tweede helft van de jaren negentig is het areaal natuurgebied in het Maasdal flink gegroeid mede door de toegenomen aandacht voor rivieren in het algemeen en projecten zoals de LIFE-projecten in Frankrijk en Vlaanderen

en de begrenzing van de Maas als kerngebied binnen de landelijke Ecologische Hoofdstructuur (in Vlaanderen en Nederland).

Frankrijk

Vanuit de aandacht voor kwetsbare valleisystemen in Frankrijk en het Life-project hierrond, hebben de Conservatoires naast een beheersinspanning ook een inspanning naar terreinverwerving opgestart (momenteel 85ha aangekocht door Conservatoire des sites Lorrains in de Maasvallei, en 40ha kalkmoeras van Pagny in beheer genomen), voornamelijk in de brede alluviale vlakte tussen Dun-sur-Meuse en Stenay.

Wallonië

Voor het deel van de Haute Meuse werd in het kader van het 'Contrat de Rivière' een afbakening van te beschermen gebieden voorgesteld, waarbij de verwerving van deze terreinen als maatregel werd aangegeven (o.a. voor de eilanden en oude rivierarmen).

Vlaanderen

Pas recent werd een aankooppolitiek opgestart door natuurverenigingen en overheid, resulterend in een 10-tal kleinere terreinen (totale oppervlakte 325ha) die momenteel in beheer genomen zijn.

Nederland

In Nederland alleen al hebben de natuurorganisaties gezamenlijk ca. 13.500 ha in eigendom langs de Maas. De voornaamste regio's in Nederland waar grond is gekocht zijn: de Stadsmaas ten zuiden van Maastricht (Stichting het Limburgs Landschap), de Maasplassen in Midden-Limburg (alle natuurorganisaties), plaatselijk langs de bedijkte Maas (Vereniging Natuurmonumenten) en langs de Haringvliet (eiland Tiengemetten door Vereniging Natuurmonumenten).

Tabel 3. Natuurgebieden, gebieden met bestemming natuur**3A. Eigendom natuurorganisaties**

Nr.	Location/locatie (nom/naam)	Commune/ ge-meente	Rive/ oever	km	surface/opp. (ha)	Organsation	Type/ soort natuur

Frankrijk

1	Tourbières de Pagny-sur-Meuse	Pagny-sur-Meuse	d	150	40	CSL	extensiefwei

Wallonië**Bovenmaas**

1	Vallée de l'Hermeton	Philippeville	l		46,5	RNOB	bos
2	Vallée de l'eau Blanche	Couvin	l		57	RNOB	extensiefwei
3	Furfooz	Dinant	l		52	Ardenne Gaume &	bos
4	Devant-Bouvignes	Dinant	l		30	RNOB	gemengd landschap
5	Vallée de la Hulle	Gedinne	l		24,5	RNOB	bos

Benedenmaas

6	Montagne St-Pierre	Visé	l		39	RNOB	gemengd landschap

Vlaanderen**Grensmaas**

1	Hochter Bampd	Lanaken	l	18-19	42	SLL	systeembeheer
2	Maaswinkel	Maasmechelen	l	28-30	65	NR	systeembeheer
3	Mazenhoven	Maasmechelen	l	32	14	SLL	systeembeheer
4	Vilain XIII, Meeswijk	Maasmechelen	l	34	12	SLL	cultuurlandschap
5	Kerkeweerd	Dilsen-Stokkem	l	40	38	SLL	systeembeheer
6	Bichterweerd	Dilsen-Stokkem	l	43	10	NR	systeembeheer
7	Houbenhof	Geistingen-Kinrooi	l	56	12	SLL	systeembeheer
8	Kollegreend	Kessenich-Kinrooi	l	58	16	SLL	systeembeheer
9	Koningssteen	Kessenich-Kinrooi	l	60	5	NR	systeembeheer

Nederland**Kalkmaas**

1	Eijsder Beemden	Eijsden	r	4.5-7	56	SLL	systeembeheer
2	Pietersplas	Eijsden, Maastricht	r	6.5-9.5	114	SLL	systeembeheer
3	Kleine Weerd	Maastricht	r	11-12	14	SLL	systeembeheer

Grensmaas

4	Julianaplas Meers	Stein	r	31-33	40	VNM	systeembeheer
5	Kingbeekdal	Born	r	40-48	4	VNM	systeembeheer
6	Elba	Born	r	42.5-43.5	21	VNM	systeembeheer
7	Visserweert	Susteren	r	50	2	VNM	cultuurlandschap

Plassenmaas

8	Schroevendaalse plas	Maasbracht	r	56-57	25	VNM	systeembeheer
9	Dilkensplas	Maasbracht	r	57-58.3	36	VNM	systeembeheer
10	De Brandt	Maasbracht	r	61-65	60	VNM	systeembeheer
11	Koningssteen	Thorn	l	63.5-64	48	VNM	systeembeheer
12	Koeweide Wessem	Heel	l	66-67	25	VNM	systeembeheer
13	Linnerweerd	Maasbracht	r	69	1.6	SLL	cultuurlandschap
14	De Slaag/ Polder- veld en St. Annabeemden	Heel	g	68	79	SLL	systeembeheer
15	Gerelingsplas-west	Roermond	l	73-74	27	SLL	systeembeheer
16	Oolerplas/ Isabel- legreend	Roermond	r	72-77	240	SLL	systeembeheer
17	Zuidplas/ Smal- broek	Roermond	l	75-78.5	176	SLL	systeembeheer
18	Donkernack	Roermond	l	80	15	SBB/ VNM	systeembeheer
19	Asseltse Plassen	Swalmen	r	85-86	110	SBB/ VNM	systeembeheer
20	Bouxweerd	Roggel	l	87	5	SBB	cultuurlandschap
21	Swalmdal-Wieler	Swalmen	r	87-88	32	SBB	cultuurlandschap
22	Rijkelse Bemden	Beesel	r	90-92	40	SBB/ VNM	systeembeheer
23	Musschenberg/ Weerdbeemden	Kessel	l	91-92,5	18	SBB	systeembeheer

Zandmaas							
24	De Weerd	Kessel	r	96	5	SBB	cultuurlandschap
25	Barbaraweerd	Arcen en Velden	r	119-120	25	SLL	gestion systématique
26	Broekhuizerweerd	Broekhuizen	l	121	2	SBB	cultuurlandschap
27	Sohr-Legeterbos	Meerlo-Wanssum	l	126-128	25	SBB	cultuurlandschap
28	Stalberg	Bergen	r	124.5-126	25	SLL	gestion systématique
29	Heuloerbroek	Bergen	r	137-138	35	SLL/ SBB	cultuurlandschap
30	De Bergjes	Vierlingsbeek	l	141-146	235	SBB	cultuurlandschap
31	Oeffeltse Weiden	Boxmeer	l	153-155	55	SBB	cultuurlandschap
32	Oeffelter Meent	Cuijk	l	157-158	125	SBB	cultuurlandschap
33	Rivierduintjes Mook	Mook	r	161	4	VNM	cultuurlandschap
Brabants/ Gelderse Maas							
34	Kraaijenbergse Plassen	Beers	l	170-171	125	SBL	cultuurlandschap
35	Coehoorn	Heumen	r	174-175	13	SBB	cultuurlandschap
36	Keent	Ravenstein	l	178-179	32	SBL	cultuurlandschap
38	Oijensche Mid-denwaard	West Maas en Waal	r	196	3	SBB	cultuurlandschap
37	Maasuitwaarden	diversen	l/r	183-226	260	VNM	cultuurlandschap
39	Buitenpolder Heerewaarden	Heerewaarden	r	208-209	66	SBB	gestion systématique
40	Piekenwaard	Maasdriel	r	210	49	SBB	cultuurlandschap
41	Slot Well	Ammerzoden	r	224.5	6	SBB	cultuurlandschap
Afgedamde Maas							
42	Nederhemert	Kerkwijk	l/r	231.5-235	60	SBB	cultuurlandschap
43	De Waarden	Brakel	r	238-239	43	SBB	cultuurlandschap
Bergse Maas							
44	Gansooiense Uiterwaard	Waalwijk	l	235-236	27	VNM	cultuurlandschap
Biesbosch							
45	Nationaag Padk	diversen	r	250-262	5500	SBB	overwegend
Hollandsch Diep							
46	Bos bij Moerdijk	Klundert	l		50	SBB	cultuurlandschap
47	Sassenplaat	Klundert	nvt		41	SBB	gestion systématique
48	Oeverlanden	Strijen	r		97	SBB	gestion systématique
49	Buitengorzen	Willemstad	l		204	SBB	cultuurlandschap
50	Vlaakenhoek, Fort Sabina, Anthoniegorzen	Willemstad	l		157	SBB	cultuurlandschap
Haringvliet							
51	Ventjagersgaatje	Oostflakkee	l		1378	SBB	systeembeheer
52	Tiengemeten	Korendijk	nvt		1049	VNM	cultuurlandschap
53	Grasgorzen Haringvliet	diversen	l		x	SBB	cultuurlandschap
54	Tiendgorzen	Korendijk	r		35	VNM	cultuurlandschap
55	Korendijkse Slikken	Korendijk	r		504	VNM	systeembeheer
56	Beningerslikken	Bernisse	r		287	VNM	systeembeheer
57	Meneersche Plaat	Middelharnis	l		x	SBB	systeembeheer
58	Slijkplaat	Middelharnis	nvt		x	SBB	systeembeheer
59	Quackgors	Hellevoetsluis	r		45	VNM	systeembeheer
60	Scheelhoek	Dirksland, Goedereede	l		340	VNM	systeembeheer
61	Voornes Duin e.o.	Westvoorne	r		809	VNM	système/ culture
62	Kwade Hoek	Goedereede	l		383	VNM	systeembeheer

5.3.2 Ecologisch waardevolle gebieden (strategisch aangeduide zones met bestemming natuur)

Frankrijk

In het kader van de SDAGE (Algemeen Waterbeheerplan Maasbekken), is een inventaris van de waardevolle natte gebieden en waterlopen gerealiseerd en een afbakening van prioritaire zones voor bescherming ('Liste des zones humides et cours d'eau remarquable' beschikbaar op het ICBM-secretariaat). De ecologische waarde is bepaald volgens het belang op regionaal dan wel nationaal niveau, de beschermingsstatus is beschreven volgens de lopende projecten en het overheidsbeleid. De beschermingsstatus omvat een serie strategieën die totaal of partieel bescherming bieden :

1. totale bescherming:
 - biologische domeinreservaten
 - biologische bosreservaten
2. partiële bescherming:
 - ACNAT : Action communautaire pour la Nature, aan de gang voor het département Meuse, met terreinverwerving en landbouwbeheersovereenkomsten als doelstelling
 - Bescherming op basis van artikelen 19 et 21-24 uit het natuurbeschermingsbesluit van 1990.

De valleien van de Maas en de Chiers zijn opgenomen in het project ACNAT-LIFE 'sauvegarde des vallées alluviales du Nord Est de la France'. In dat kader, is de aankoop voorzien van 400ha prioritaire terreinen (in Département Meuse).

Een nationaal LIFE-project voor het ondersteunen van het beheer van de waardevolle valleigebieden van het département Ardennes is opgezet door de Conservatoire des sites Champagne-Ardenne. In dat kader, loopt het project VANEF (Vallées Alluviales du Nord Est de la France). Het project OGAF Environnement voorziet de bescherming van 4000 ha valleigebied (waarvan 1000ha buiten de périmeter van ACNAT-LIFE).

Wallonië

De natuurbeschermings- en natuurbeheerspolitiek volgt sinds kort ook het concept van een ecologische hoofdstructuur :

1. een sterke bescherming van kernzones –zones met een grote natuurwaarde- De réserves naturelles vormen de basis voor deze kern van de structuur.
2. de bescherming van verbindingzones -zones die migratie tussen kernzones toelaten- ;
3. een verhoging van de natuurwaarde en basiskwaliteit voor natuur over het gehele grondgebied.

Voor de bescherming van de kernzones komen 5 statuten in aanmerking :

- de réserves naturelles domaniales (staatsnatuurreservaten) worden door de overheid beheerd (door de cantonnements forestiers geholpen door een beheerscommissie) ;
- les réserves naturelles agréées (erkende reservaten) worden door particuliere verenigingen beheerd. Ze doorgaan een erkenningsprocedure, waarna ze voor subsidie van aankoop en beheer in aanmerking komen ;
- les réserves forestières (bosreservaten) hebben tot doel de natuurlijke standplaatsen van karakteristieke bostypes te beschermen ;
- de biologisch waardevolle natte gebieden, hebben een erkend statuut ter bescherming van hun karakteristieken (klassering) ;
- de grotten en ondergrondse stelsels met wetenschappelijke waarde kennen eveneens een klasserings- en beschermingsprocedure.
-

Vlaanderen

De kartering van de Biologische WaarderingsKaart werd ter ondersteuning van het mestbeleid geactualiseerd in 1998. De kaarten met afbakening van zeer waardevolle en waardevolle biotopen, zijn digitaal beschikbaar.

De afbakening van het Vlaams Ecologisch Netwerk is vollop aan de gang. De ontwerp-kaarten tonen de begrenzingen van de verschillende beschermingszones:

GEN-gebieden: grote eenheden natuur met actueel hoge ecologische waarde die een effectieve bescherming nodig heeft. Deze bescherming kan zowel via natuurbeheer als via gerichte beheersovereenkomsten met landbouw gerealiseerd worden. Via terreinverwerving en eigendom moet de bescherming van de natuurwaarde gegarandeerd worden.

GENO's: grote eenheden natuur in ontwikkeling

Gebieden waar hoge potenties aanwezig zijn om via natuurontwikkeling te komen tot aaneengesloten ecologisch waardevol gebied. Ook hier is de finaliteit een beheer dat gericht is op bescherming van de natuurwaarde en de eigendomsverwerving van deze gebieden.

Verwevings- en verbindingsgebied: zones waar natuur als een belangrijke nevenfunctie moet ontwikkeld worden, als integraal onderdeel van de ecologische hoofdstructuur. Te realiseren via beheersovereenkomsten en instrumenten vanuit landinrichting.

De afbakeningen van deze categorieën zijn nog niet officieel, maar voor de Maasvallei kunnen de begrenzingen van het projectgebied van het project 'Levende Grensmaas' overgenomen worden als gebieden die vanuit het beleid voor natuur worden voorzien.

Nederland

De begrenzingsplannen waarin gebieden met bestemming natuur zijn opgenomen, vormen een gedetailleerde uitwerking op perceelsniveau van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Iedere provincie heeft daarmee zijn eigen PES (Provinciale Ecologische Structuur).

Er bestaan drie soorten bestemmingen die afhankelijk zijn van de kwetsbaarheid van de natuurwaarden, de inpasbaarheid van het gewenste beheer in de agrarische bedrijfsvoering en de potenties van het gebied voor nieuwe natuur: beheersgebied, reservaatgebied en natuurontwikkelingsgebied.

Beheersgebied

In beheersgebieden wordt er naar gestreefd de landbouw blijvend een bestaan te bieden, terwijl tegelijkertijd de bedrijfsvoering mede wordt gericht op doeleinden van natuur en landschap. Beheersgebieden zijn vrijwel altijd aangewezen om bestaande waarden (bijv. weidevogels, foerageergebied van ganzen of botanische waarde) die gekoppeld zijn aan een bepaalde vorm van agrarisch grondgebruik in stand te houden. Gronden welke zijn begrensd als beheersgebied worden dus niet aangekocht.

Er is sprake van een actieve beheersprestatie. De ondernemers in de landbouw die hieraan vrijwillig meewerken ontvangen daarvoor een vergoeding. Een beheersovereenkomst kan worden aangegaan met de Dienst Landelijk Gebied (DLG). Zo'n contract wordt gesloten voor vijf jaar maar kan eventueel jaarlijks worden opgezegd.

Het streefbeeld voor een gebied bepaalt uit welke pakketten de grondgebruiker een keuze kan maken. Afhankelijk van het soort gebruik (grasland, bouwland) loopt dit uiteen van randenbeheer, het achterwege laten van chemische bestrijdingsmiddelen (met uitzondering van pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, brandnetel en ridderzuring), het niet maaien en weiden van een bepaalde periode in het voorjaar tot - in geval van de zwaarste pakketten bij grasland - het niet bemesten en niet maaien in combinatie met het weiden met een inschaardichtheid van max. 2 runderen per ha.

Reservaatgebied

In reservaatgebieden wordt er naar gestreefd om de betreffende grond te verwerven ten behoeve van een terrein-beherende natuurbeschermingsorganisatie. Dit wordt gedaan, omdat het gewenste natuurbeheer moeilijk inpasbaar is in de agrarische bedrijfsvoering. In de periode voorafgaande aan deze verwerving kan de ondernemer door middel van een beheersovereenkomst een overgangsbeheer voeren.

Natuurontwikkelingsgebieden

Natuurontwikkelingsgebieden zijn gebieden die nu veelal in landbouwkundig gebruik zijn, maar die vanwege hun ligging en abiotiek goede potenties bezitten voor het ontwikkelen van natuurwaarden. Natuurontwikkelingsgebieden zijn met name gebieden die geschikt zijn voor de ontwikkeling van geulen, graslanden, moerassen, ruigten, (broek)bossen. Het accent ligt op wijziging van grondgebruik en het verbeteren van de inrichting. De grondverwerving vindt plaats op basis van vrijwilligheid.

In totaal heeft 8.754 ha langs de Maas de bestemming natuur waarbij echter moet worden opgemerkt dat een deel van deze oppervlakten reeds is verworven en dus al eigendom is van een natuurorganisatie (o.a. het eiland Tiengemeten). Hiermee rekening houdend, blijft ca. 7.800 ha over. Daarvan is nog eens 1.711 ha begrensd als beheersgebied. Geconcludeerd kan worden dat ca. 6.100 ha langs de Maas de bestemming nieuwe natuur heeft.

Beken met specifiek ecologische functie

Alle beken in het onderzoeksgebied hebben in de Waterbeheersplannen van de Waterschappen een functie-toekenning gekregen: een algemeen ecologische functie en een specifiek ecologische functie (Waterschap de Maaskant, 1993; Zuiveringschap Limburg & Waterschap Peel en Maasvallei, 1997; Zuiveringschap Limburg & Waterschap Roer en Overmaas, 1993 en 1997). In het werkgebied van het Waterschap Peel en Maasvallei (Noord-Limburg) is de functie-toekenning deels nog in onderzoek.

Op de kaart zijn alle zijbeken met de specifiek ecologische functie aangegeven (zie ook tabel 3B). In het werkgebied van het Waterschap Peel en Maasvallei zijn de trajecten met een specifiek ecologische functie in onderzoek ook aangegeven *indien* er een herinrichtingsstrook is gepland.

De mondingen van zowel de Dommel (Dieze) als de Donge in Noord-Brabant (bij 's-Hertogenbosch resp. bij Geertruidenberg) zijn sterk aangepast door de mens en bezitten geen specifiek ecologische functie.

Tabel 3. Natuurgebieden, gebieden met bestemming natuur**Tabel 3B. Ecologisch waardevolle gebieden**

Nr.	naam	gemeente	oever	km	opp.(ha)	begrenzing	doelstelling
Frankrijk							
	Bescherming van de natte gebieden					SDAGE (inventaris van de natte gebieden bij voorkeur te beschermen)	
	Prairies inondable weiden en Maasdal	divers	g/d	100-200	38000	inventaris van de natte gebieden	Bescherming waardevolle fauna- en florarijksdom
W1	Des sources aux pertes	Val de Meuse - Goncourt	g/d	50-100	3780	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W2	Pertes de la Meuse	Bazoilles sur Meuse - Neufchateau	g/d	100	50	inventaris van de natte gebieden	Réseau souterrain dans le karst (National)
W3	de la résurgence jusqu'à Neuville	Neufchateau-Neuville	g/d	100-130	4100	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W4	de Neuville à Vaucouleurs	Neuville-Vaucouleurs	g/d	130-150	700	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W5	De Vaucouleurs à Troussey	Vaucouleurs-Troussey	g/d	150-170	2300	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W6	De Troussey à Commercy	Troussey-Commercy	g/d	170-190	2600	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W7	De Commercy à Lérrouville	Commercy-Lérrouville	g/d	190-200	600	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W8	Autour de Lérrouville	Lérrouville - Vaudonville	g/d	200	500	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W9	de Lérrouville à Maizey	Mecrin-Maizey	g/d	200-220	3000	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W10	Secteur de Maizey-Dompcevin	Maizey-Rouvrais sur Meuse	g/d	220-230	850	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W11	De Rouvrois sur Meuse à Woimbey	Bannoncourt-Woimbey	g/d	230-240	800	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W12	Secteur de Bouquemont	Troyon - Ambly sur Meuse	g/d	240-250	600	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W13	De Villers à Vacherauville	Villers sur Meuse-Vacherauville	g/d	250-260	4500	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W14	Secteur de Champneuville	Marre- Régnéville sur Meuse	g/d	260-270	1300	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W15	De Régnéville à Dun sur Meuse	Forges - Dun sur Meuse	g/d	270-280	2500	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W16	De Dun sur Meuse à Pouilly sur Meuse	Milly sur Brandon - Pouilly sur Meuse	g/d	280-300	3200	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W17	Meuse Champenoise en amont de Sedan	Létanne-Sedan	g/d	310-320	3300	inventaris van de natte gebieden	Regionaal belang
W18	Tourbière de plaine de Pagny-sur-Meuse	Pagny-sur-Meuse	d	150	50	inventaris van de natte gebieden	Intérêt floristique exceptionnel (National)
W19	Forêts alluviales	Mont-Dieu	g	220	950	inventaris van de natte gebieden	Reliek van alluviaal bos (Aulnai-ormaise), waardevolle fauna- en florarijksdom

Wallonië

W20	Vallée de la Meuse à Dinant et Hastière	Dinant, Hastière	d		549	Site d'importance communautaire	Zone Humide d'Intérêt Biologique (ZHIB)
W21	Ile d'Al Golette et Ile de Moniat	Dinant			7	Site d'importance communautaire	Zone Humide d'Intérêt Biologique
W22	Ile de Dave	Namur			12	Site d'importance communautaire	Zone Humide d'Intérêt Biologique
W23	Vallée de la Meuse à Huy	Huy	d		140	Site d'importance communautaire	Zone Humide d'Intérêt Biologique
W24	Vallée de l'Hermeton	Philippeville	g		43	Site d'importance communautaire	Zone Humide d'Intérêt Biologique
W25	Viroin	Couvin, Philippeville, Viroinval	g		1116	Site d'importance communautaire	Zone Humide d'Intérêt Biologique
W26	Vallée de l'Eau Blanche	Couvin	g		42	Site d'importance communautaire	Zone Humide d'Intérêt Biologique
W27	Calestienne à Couvin	Couvin	g		290	Site d'importance communautaire	Site de Grand Intérêt Biologique (SGIB)
W28	Furfooz, Vallon d'Herbuchenne,	Dinant	g/d		409	Site d'importance communautaire	Site de Grand Intérêt Biologique (SGIB)

	Fonds de Leffe, Devant-Bouvignes						
W29	Montagne Saint-Pierre	Bassenge, Visé	g		188	Site d'importance communautaire	Site de Grand Intérêt Biologique (SGIB)
Vlaanderen							
Grensmaasproject							
W30	Hochter Bampd	Neerharen	l	18-19	60	pilootproject	begraasd rivierlandschap
W31	Herbricht	Neerharen	l	19-25	450	projectgebied	natuurontwikkeling
W32	Uikhoven-Kotem	Uikhoven	l	25-26	120	projectgebied	natuurontwikkeling
W33	Kotem-Hal	Kotem	l	26-27	80	projectgebied	natuurontwikkeling
W34	Maaswinkel	Maasmechelen	l	28-30	350	pilootproject	begraasd rivierlandschap
W35	Mazenhoven	Leut	l	30-31	60	projectgebied	natuurontwikkeling
W36	Leut-Meeswijk	Meeswijk	l	31-38	120	projectgebied	natuurontwikkeling, begraasd rivierlandschap
W37	Negenoord	Stokkem	l	40-42	250	projectgebied	natuurontwikkeling
W38	Bichterweerd	Rotem	l	42-44	450	projectgebied	natuurontwikkeling
W39	Heppeneert	Elen-Heppeneert	l	45-47	400	projectgebied	natuurontwikkeling, begraasd rivierlandschap
W40	Heerenlaak	Maaseik	l	48-49	45	projectgebied	natuurontwikkeling, begraasd rivierlandschap
W41	Kessenich	Geistingen-Kessenich	l	50-54	650	projectgebied	natuurontwikkeling, begraasd rivierlandschap
	Carte d'évaluation biologique	divers (carte instnat.be)				Projets stratégie nature/ natuurbeleidsplan	beperking mestgift, bescherming waardevolle habitats / <i>limitation de l'épandage et protection des habitats intéressants</i>

Nederland

Limbourg							
W42	Borgharen	Maastricht	r	17-19	22	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W43	Itteren	Maastricht	r	19-23	77	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W44	Voulwammes	Meerssen	r	23-24	18	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W45	Meers	Stein	r	29.5-31	33	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W46	Maasband	Stein	r	34	3	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W47	oever Urmond	Stein	r	37-38	12	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W48	Nattenhoven	Stein	r	40-41	23	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W49	Koeweide	Born	r	45-48	77	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W50	Roosteren	Susteren	r	54-56	168	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W51	Oude Maas, Teggerse plas, Walburg en Brandt	Maasbracht	r	55.5-65	147	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W52	Koningssteen	Thorn	l	64	4	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
	De Slaag	Heel	l	68	40	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W53	Linnerweerd	Maasbracht	r	68-70	25	natuurontwikkeling	beekdal-ontwikkeling
					43	reservaatsgebied	bos-ontwikkeling/ kleinschaligheid
					12	beheersgebied	vochtig grasland, houtsingels
W54	Osen	Roermond	l	69-73	82	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
	Solvay	Roermond	r	71	10	natuurontwikkeling	verbindingszone
	Isabellegreend	Roermond	r	71-72	8	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
	Smalbroek	Roermond	l	74-75	8	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W56	Beegden-Horn	Heel, Haelen	l	75-76	62	beheersgebied	vochtig grasland, houtsingels
	Hoogbroek	Haelen	l	82	5	reservaatsgebied	Glanshavergrasland, vochtig moeras
	Maascentrale Buggenum	Haelen	l	83	35	reservaatsgebied	hooilandbeheer
	Buggenum	Haelen	l	85	36	reservaatsgebied	hooilandbeheer/ begrazingsbeheer
W57	Stadsweide/ Leeuwen	Roermond	r	80-85	88	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W58	Vuilbenden	Swalmen	r	85	43	beheersgebied	kleinschalig cultuurlandschap
					22	reservaatsgebied	botanisch beheer
	Koningsgriend	Swalmen	r	85.5-86.5	25	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
	Bouxweerd	Haelen	l	86-88	47	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
					4	reservaatsgebied	botanisch beheer
	Hanssummerweerd	Swalmen	r	88-89	28	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W59	Rijkelse Bemden	Beesel	r	90-92	19	reservaatsgebied	begrazingsbeheer
	Neerbeek	Roggel	l	89	4	natuurontwikkeling	beekdal-ontwikkeling

	Weerdbeemden	Kessel	l	91-92	64	reservaatsgebied	begraasd rivierlandschap
	Kruisberg	Kessel	l	94	6	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
W60	Maasveld	Reuver	r	96-97.5	27	natuurontwikkeling	begraasd rivierlandschap
					2	reservaatsgebied	begraasd rivierlandschap
W61	Weerden Kessel-Baarlo	Kessel, Maasbree	l	96-104	95	natuurontwikkeling	
	Onderste Weg	Kessel	l	97-99	24	beheersgebied	
	Weerden Belfeld-Tegelen	Belfeld, Tegelen	r	98-102	17	natuurontwikkeling	
	Steyl	Tegelen	r	103-104	13	reservaatsgebied	
W62	weerden Hout-Blerick	Venlo	l	104-106	34	natuurontwikkeling	
	Tangkoelen	Venlo	l	105	4	beheersgebied	
W63	Gebroken Slot	Grubbenvorst	l	112	6	reservaatsgebied	
				112	13	natuurontwikkeling	
W64	weerden Lomm	Arcen en Velden	r	115-118	56	natuurontwikkeling	
					19	beheersgebied	
W65	weerden Broekhuizen	Broekhuizen	l	121-122	32	natuurontwikkeling	
	Eikenweerd	Arcen en Velden	r	121-123	16	natuurontwikkeling	
	Rooboek	Bergen	r	123-124	28	natuurontwikkeling	
	Ooijen-Broekstraat	Broekhuizen	l	123-125	61	beheersgebied	
W66	Legert	Meerlo-Wanssum	l	126-128	36	natuurontwikkeling	
	Weerden Ooijen-Blitterswijck	Meerlo-Wanssum	l	126-132	106	natuurontwikkeling	
	weerden Wellerlooi	Bergen	r	126-128.5	24	reservaatsgebied	
W67	oever Elsteren	Bergen	r	134	14	natuurontwikkeling	
	Oostrumsche Beek	Meerlo-Wanssum	l	134-136	30	beheersgebied	
	oever Aijen	Bergen	r	135-138.5	82	natuurontwikkeling	
	Heuloerbroek	Bergen	r	138	24	natuurontwikkeling	
					16	beheersgebied	
	Heukelomsche beek	Bergen	r	139-142	90	reservaatsgebied	
	Maasveld/ Vlammer	Bergen	r	140-142	121	natuurontwikkeling	
	Heerenwaard	Bergen	r	144.5-147	39	natuurontwikkeling	
W68	Eiland Afferden	Gennep	r	148-151	47	beheersgebied	
W69	Maaskemp	Gennep	r	156-158	66	natuurontwikkeling	
W70	Gebrende Kamp	Mook en Middelaar	r	160-164	49	natuurontwikkeling	
	Cuijkse Steeg	Mook en Middelaar	r	163-164	15	beheersgebied	
Noord-Brabant							
W71	Campagnebeek	Vierlingsbeek	l	137	13	natuurontwikkeling	natuurlijke beekdalontwikkeling
W72	Molenbeek	Vierlingsbeek	l	140.5	3	reservaatsgebied	natuurlijke beekdalontwikkeling
					20	natuurontwikkeling	natuurlijke beekdalontwikkeling
					50	beheersgebied	foerageer- en leefgebied Das
W73	St. Jansbeek	Vierlingsbeek	l	147	5	natuurontwikkeling	natuurlijke beekdalontwikkeling
	Maasheggengebied	Boxmeer	l		257	reservaatsgebied	cultuurhistorie/ landschap
					721	beheersgebied	cultuurhistorie/ landschap
	Weerd bij St. Agatha	Cuijk	r	152-153	38	natuurontwikkeling	zachthoutoibos door vergraving
W74	Geest en Kampen	Cuijk	l	170-173	177	reservaatsgebied	herstel botanische waarden
	Lage Wijth	Grave	l	178	3	reservaatsgebied	foerageer- en leefgebied Das
W75	Keent	Ravenstein	l	177.5-179.5	163	reservaatsgebied	stroomdalvegetaties, hardhoutoibos
					169	natuurontwikkeling	herstel oude Maasmeander
					91	beheersgebied	weidevogelbeheer
W76	Diedensche Uiterdijk	Megen	l	190	162	reservaatsgebied	zachthoutoibos, moeras, riet
	Harensche Aanvoersloot	Megen	l	190.5	28	natuurontwikkeling	pleksgewijs maaiveldverlagingen
	Macharensche Waarden	Megen	l	192-193	70	natuurontwikkeling	reconstructie oude Maasmeanders
					80	reservaatsgebied	hardhoutoibos op hogere delen
	Ossekamp	Lith	l	194-195	34	natuurontwikkeling	
					81	reservaatsgebied	
	Oijensche Benedendijk	Lith	l	198.5	5	reservaatsgebied	
	Hemelrijkse Waar-	Lith	l	197-200	235	natuurontwikkeling	

	den						
W77	Wildsche Waarden	Den Bosch	l	212-213	26	reservaatsgebied	
	Koornwaard	Den Bosch	l	215.5-217	116	reservaatsgebied	
	Empelse Waarden	Den Bosch	l	217-220	33	reservaatsgebied	
	Crevecoeur/ Henriettewaard	Den Bosch	l	220-221	23	reservaatsgebied	
	Bokhovense Waarden	Den Bosch	l	221-226	55	reservaatsgebied	
					32	beheersgebied	weidevogelbeheer, botanisch beheer
W78	Capelsche Uiterwaarden	Waalwijk	l	234-239	14	beheersgebied	weidevogelbeheer, botanisch beheer
	Kolkenwaard	Aalburg	l	233	8	beheersgebied	weidevogelbeheer, botanisch beheer
	Banwaard	Aalburg	l	236	26	beheersgebied	weidevogelbeheer, botanisch beheer
W79	Polders Turfzakken, Lepelaar	Made en Drimmelen	r	251-254	350	natuurontwikkeling	inrichting als wetland
	Moordplaat en de Plomp					reservaatsgebied	
W80	Polder Noordwaard	Werkendam	r	255-257	600	natuurontwikkeling	natuurlijk rivierbosland-schap
	Catharinapolder	Werkendam	r	257-258	30	reservaatsgebied	ganzenpolder
Gelderland							
W81	uiterwaard Heumen	Heumen	r	166-169	46	reservaatsgebied	foerageergebied Das, stroomdalflora
					54	beheersgebied	foerageergebied Das, stroomdalflora
					4	natuurontwikkeling	rondom bewoonde Dassenburcht
	Coehoorn	Heumen	r	173	40	beheersgebied	foerageergebied Das, stroomdalflora
				174-175	27	reservaatsgebied	stroomdalflora
					8	natuurontwikkeling	Kamsalamander, burchtlocatie Das
W82	Liendensche Waard	Wijchen	r	184.5-186	62	natuurontwikkeling	natuurlijk rivierlandschap
	Ooijensche Middenwaard	West Maas en Waal	r	196	35	reservaatsgebied	stroomdalflora
				197	13	natuurontwikkeling	ondiep water, moeras, ruigte
W83	Nederhemert-Zuid plus	Ammerzoden	r	226.5-230	46	natuurontwikkeling	herstel oude rivierarm
	Doornwaard en Slijkwell	Kerkwijk			92	reservaatsgebied	kleinschalig, besloten landschap
					59	beheersgebied	weidevogelbeheer, botanisch beheer
	De Neswaarden	Brakel	r	237-239	41	reservaatsgebied	begraasd rivierlandschap
	Poederoijensche waarden	Brakel	r	239-243	49	natuurontwikkeling	stroomdalflora, ruigte o.i.v. getij
					13	beheersgebied	weidevogelbeheer, botanisch beheer
W84	<u>Strategisch Groen Project</u>	<u>Fort St. Andries</u>					
	Over de Maas	West Maas en Waal	r	203-205	200	natuurontwikkeling	
	Alemsche Overwaard	Maasdriel	r	209-210	78	beheersgebied	weidevogelbeheer, botanisch beheer
	Piekenwaard	Maasdriel	r	211	4	beheersgebied	weidevogelbeheer, botanisch beheer
	Drielsche Uiterwaard	Maasdriel	r	211	115	beheersgebied	weidevogelbeheer, botanisch beheer
	Bovendrielsche Uiterwaard	Maasdriel	r	214.5-218	62	beheersgebied	weidevogelbeheer, botanisch beheer
	Hedelsche Bovenwaard	Hedel	r	217-219	103	natuurontwikkeling	
					11	beheersgebied	weidevogelbeheer, botanisch beheer
Zuid-Holland							
W85	Polder de Biesbosch	Dordrecht	r	257-259	420	natuurontwikkeling	bosaanplant, natte natuurontwikkeling
W86	Tiengemetten	Korendijk	nvt	nvt	699	natuurontwikkeling	ondiep open water, moeras, ooibos
							natuurlijk begraasd rivierlandschap
W87	Korendijkse Slikken	Korendijk	R	nvt	25	natuurontwikkeling	vochtig gras- en rietgors

	Beninger Slikken	Bernisse	R	nvt	30	natuurontwikkeling	vochtig gras- en rietgors
	Westplaatbuitengronden	Middelhamis	L	nvt	74	natuurontwikkeling	open platen, vochtig gras- en rietgors
	Schapengors	Westvoorne	R	nvt	40	natuurontwikkeling	duinzoomlandschap
	Middelweg-Noord	Westvoorne	R	nvt	80	natuurontwikkeling	open duinzoomlandschap

6 Conclusies

▪ Beschermde gebieden

Internationaal kader:

- De Delta van de Maas incl. de Biesbosch is goed beschermd als Vogel- en / of Habitatrichtlijn-gebied.
- De overige delen van het winterbed van de Maas zijn nauwelijks op deze wijze beschermd. Het verdient aanbeveling om te onderzoeken of het Maasplassen-gebied en aanliggende bovenstroomse delen van de Maas in aanmerking kan komen als RAMSAR- of Vogelrichtlijn-gebied op basis van overwinterende watervogels.

Nationaal kader:

- ook reservats- en Nationaal Park-kaders ontbreken veelal binnen het stroomgebied, en blijven beperkt tot aanliggende gebieden van de valleiflank of niet meer overstroombare valleidelten.

▪ Natuurterreinen

De recente ontwikkelingen van terreinaankopen, zijn vooral geconcentreerd in de Franse Moyenne Meuse, de Grensmaas en enkele Nederlandse kerngebieden (Haringvliet, Biesbosch, Fort St-Andries, Maasplassen).

Op dit moment is in Nederland reeds ca. 13.500 ha natuur in het overstromingsgebied van de Maas eigendom van natuurorganisaties!

Hierbij is onderscheid te maken in al langer bestaande terreinen (langs Haringvliet, De Biesbosch en de Maasheggen bij Boxmeer) en recente aanwinsten (Stadsmaas, Maasplassen in Midden-Limburg en het eiland Tiengemeten).

▪ Bestemmingsgebieden natuur

Voor de lopende inspanningen rond de afbakening van het Natura 2000 netwerk, zullen een globaler beschermingskader voor ecologisch waardevolle sites in het stroomgebied van de Maas aanreiken. Momenteel zijn er in de verschillende deelstaten verschillende strategieën en beschermingskaders rond natuur aanwezig, waarbij de effectieve bescherming afhankelijk is van de beleidscontext. Hiermee is in deze inventarisatie-oefening geen rekening gehouden.

Wel wordt meteen duidelijk dat er in het stroomgebied heel wat inspanningen naar bescherming van natuurwaarde aanwezig zijn/gepland zijn. Met ook hier weer dezelfde kerngebieden die naar voor komen (Moyenne Meuse (FR), Haute Meuse (WL), Grensmaas (VL-NL) en Biesbosch-Haringvliet (NL).

In Nederland heeft 6.100 ha grond langs de Maas de bestemming natuur (exclusief beheersgebied) waarbij opvalt dat langs de Zandmaas en langs de bedijkte

Maas in de Provincies Noord-Brabant en Gelderland en vooral tussen de Biesbosch en Fort St. Andries grote witte plekken zijn zonder natuurbestemming.

- Ecologische herstelprojecten

Recent zijn een groot aantal vistrappen gerealiseerd (om de belemmering tot de Ourthe op te heffen tegen 2003). In het gehele stroomgebied incl. de zijbeken wordt momenteel hard gewerkt om migratiebelemmeringen weg te nemen en waar mogelijk wordt gestreefd naar een natuurlijker stuwbeheer. Voor het stuwbeheer zijn momenteel echter enkel studieprojecten aanwezig en is de uitvoering overwegend gekoppeld aan grootschaliger, integrale waterbeheersprojecten.

Projecten van natuurlijker oevers zijn omzeggens overal gepland waar geen strikte noodzaak voor bescherming aanwezig is. Het gaat dan afhankelijk van de locatie om herbeplanting met bos, vrij laten eroderen van oevers, natuurlijker oevervegetatie(beheer) en natuurtechnische oeververdedigingen.

Voor Frankrijk is ca. 160 km natuurvriendelijke oevers (met oeverherstel, herbeplanting, natuurlijk vegetatiebeheer) uitgevoerd of gepland tegen 2004. In Nederland is er ca. 20 km aan natuurvriendelijke oevers aangelegd en nog eens ca. 35 km voorzien voor 2003. Bijzonder zijn daarbij de experimenten met vrije oevererosie (natuurlijke oevers) op locaties langs de Zandmaas.

Er zijn nog nauwelijks ecologische herstelprojecten uitgevoerd langs beken in het winterbed.

De belangrijkste concentraties van grootschaliger herstelprojecten vinden we in de reeds genoemde zones met belangrijker bescherming, de Moyenne Meuse (FR), Grensmaas (VL,NL), de Zandmaas en de Biesbosch en Haringvliet (NL).

- Belangrijke toekomstige herstelprojecten

Langs de Franse Maas zijn een belangrijk samenhangend geheel van herstelprojecten (oevers, overstromingsgebied, stuwbeheer) gepland binnen een globale visie vanuit waterbeheer.

Voor het Waalse traject wordt met het Contrat de Rivière voor de Haute Meuse gestreefd naar een herstel van de rivier vanuit een integrale visie.

Langs de Grensmaas en Zandmaas zijn grootschalige plannen voor natuurontwikkeling in combinatie met ontgroningen. De oppervlakte bedraagt voor Vlaanderen en Nederland samen ruim 3000 ha in totaal. Afgezien van enkele proefprojecten gaat de schop echter niet voor 2002 de grond in.

Een ander belangrijk ecologisch herstel-project voor het mondingsgebied van de Maas is 'De Kier' waarbij het beheer van de Haringvlietssluisen wordt gewijzigd. Dit staat gepland op 1 januari 2005. Door dit project verbetert de geleidelijke overgang van zoet naar zout en wordt de barrière-werking voor trekvis (o.a. salmoniden) opgeheven.

Literatuur

Internationale Commissie voor de Bescherming van de Maas, 1997. De kwaliteit van de Maas in 1994. Luik.

MER Grensmaas. 1998. Hoofdrapport A. Hoofdlijnen van het Milieu-effectrapport Grensmaas. Provincie Limburg/ De Maaswerken, Maastricht.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV). 2000. Herziene tekst algemene brochure Nationale Parken (www.minlnv.nl/thema/groen/park/inftgp00).

Osieck, E. 1998. Vogel- en Habitatrichtlijn: hoekstenen van het Europese natuurbeleid. De Levende Natuur 99 (6): 204-208.

Van Looy, K. & De Blust, G. 1995. De Maas natuurlijk?! Aanzet tot een grootschalig natuurontwikkelingsplan voor de Grensmaasvallei. Wetenschappelijke mededeling van het Instituut voor Natuurbehoud 1995/1.

Bijlage 1 Voorbeelden beschikbaar kaartmateriaal

Niet digitaal beschikbaar; op het secretariaat aanwezig

Bijlage 2 : Overzicht van Franse herstelprojecten in het werkgebied van de Agence de l'Eau Rhin-Meuse.

Waterloop	Zijriv. van	Sector	Aard maatregel	Opdrachtgever	Gerealiseerde operationele doelstelling.	Beoogde operationele doelstelling.	Kostprijs (FF)	Lineair	Realisatie
Maas		Haute Marne	Instelling rivier-technicus belast met de opvolging van de herstelacties in de Maas in dit departement	Fédération de pêche de Haute Marne	Beschrijving en realisatie van programma's inzake herstel, aanplanting en onderhoud over de gehele loop van de Maas.	Uitbreiding van de actie naar de zijrivieren en voortzetting met integratie van bijkomende acties (beheersing van de oevers ...).	3.500.000		91 à 2001
			10 meanders opnieuw onderling in communicatie.		De loop weer diversificeren als correctie voor hydraulische werken (zuivering, herkalibrering..)	Voortzetting met een globaal programma	500.000		92
			Herstel en globale haraanplanting.	Syndicat d'aménagement de la Meuse en Haute Marne	Rehabilitatie van de beplanting van de oevers vereenvoudigd n.a.v. de werken in de jaren '70.	Voortzetting met regelmatig onderhoud en bijkomende aanplantingen.	1.500.000	60	94 à 2001
			Studie van de toekomst en van het herstel van de bestaande drempels.		Loopt. Beschrijving van een actieprogramma.	Start van het actieprogramma.	250.000		2001
Mouzon	Maas	Haute Marne	Herstel en globale nieuwe aanplantingen (na voorafgaande studie).	Syndicat d'aménagement du Mouzon en Haute Marne	Rehabilitatie van de oeverplanten vereenvoudigd n.a.v. de werken in de jaren '70.	Voortzetting met regelmatig onderhoud en bijkomende nieuwe aanplantingen.	400.000	7	98 / 99
Vair	Maas	Vogezen	Étude préalable à la restauration.	Syndicats d'étude et d'aménagement du Vair et du petit Vair.	Beschrijving van een programma voor herstel van de Vair zeer eenvoudig n.a.v. de vele hydraulische acties.	Start acties voorzien in 2001.	150.000		96/97
			Herstelwerkzaamheden.		Herstel van de loop in zeer slechte staat n.a.v. hydraulische werken.	Start acties voorzien in 2001.	2.000.000	50	2001/2005
Maas		Vogezen	Herstelwerkzaamheden over de gehele loop buiten gebied van Neufchâteau (na globale studie).	Syndicat d'aménagement de la Meuse dans les Vosges	Globaal herstel van de Maas met: vegetatiebeheer, heraanplanting, oeverbeheer met beplantingstechniek ...	Invoering regelmatig onderhoud.	2.000.000	33	97 à 99
			Zone de Neufchâteau	Ville de Neufchâteau.	Restauration globale de la Meuse avec création d'une équipe d'intervention chargée de: gestion de la végétation, replantation, gestion des berges en techniques végétales...	Mise en place d'un entretien régulier.	1.000.000	10	96 à 2004
Saonelle, Frézelle en verscheidene	Maas	Vogezen	Herstel en globale aanplanting (na voorafgaande	Association de pêche de la Meuse et du	Herstel heraanplanting en globaal beheer van de	Invoering regelmatig onderhoud.	650.000	50	98 à 2004

zijrivieren van de Maas en de Mouzon.			studie).	Mouzon.	beplanting met een team van twee kantinniers .				
Mouzon	Maas	Vogezen	Herstel en globale heraanplanting (na voorafgaande studie).	Syndicat d'aménagement du Mouzon dans les Vosges.	Rehabilitatie en heraanplanting vane oeverplanten vereenvoudigd n.a.v. de werken in de jaren '70..	Invoering regelmatig onderhoud.	1.000.000	20	98 à 2002
Maas		Maas	Herstel en globale heraanplanting (na voorafgaande studie).	Syndicats d'aménagement de la Meuse secteurs de : Vaucouleurs / Void Vacon / Commercy / St Mihiel / Val de Meuse et Stenay . Associations de pêche de la Meuse.	Globaal herstel van de Maas met : vegetatiebeheer, oeverbeheer met plantenkundige technieken, dode armen weer onderling in communicatie, verwijdering populieren,....	Invoering regelmatig onderhoud en intensivering acties (aanplantingen), inclusief op de zijrivieren.	11.700.000	200	94 à 2002
			Instelling posten riviertechnici belast met de opvolging van de herstelacties van de Maas in bepaalde sectoren. Instelling van een departementale post voor de opvolging van de onderhoudsacties.	Fédération de pêche de la Meuse et syndicats de Vaucouleurs, de Commercy et du Val de Meuse.	Opvolging van de werken, trekken, bewustmaking gesprekspartners.	Realisatie bijkomende meer ambitieuze acties, inclusief op de zijrivieren.	3.000.000	Idem als hierboven.	99 à 2005
			Oprichting van een team voor het herstel van de Maas.	Service de la Navigation de Nancy.	Realisatie herstelwerken op de Maas.	Formalisering van het team.	1.000.000		99 à 2004
Chiers en zijrivieren	Maas	Maas	Herstel en globale heraanplanting.	Syndicat de Montmédy	Rehabilitatie en heraanplanting van oevervegetatie verezenvoudigd n.a.v. de werken van de jaren '70.Instelling interventieteam.	Invoering regelmatig onderhoud.	3.000.000	30	94 à 2004
Creue, Dieue, Aroffe, Crusnes, Piennes en diverse directe zijrivieren van de Maas.	Maas	Maas, Meurthe en Moëzel en Vogezen.	Herstel en globale aanplanting (na voorafgaande studie).	Syndicats de l'Aroffe, du Val de Meuse, de St Mihiel.	Na globale studies en terreinwerk, herstel van de beplanting, diversificatie van de profielen en heraanplantingen.	Invoeringt regelmatig onderhoud en intensivering van de acties (aanplantingen).	3.000.000	50	92 à 2005
Maas		Het hele Franse grondgebied.	Realisatie modeleringsstudie voor hoogwater Maas.	Établissement Public d'Aménagement de la Meuse.	Verbeterd inzicht in hoogwater Maas, verbetering voorspelling en preventie.	Voorstel werkprogramma.	1.000.000	500	97 à 2002
Maas		Ardennen	Herstel Maas op een aantal punctuele sectoren.	Steden Carignan, Charleville, Revin, Nouzonville, Donchery, Sedan, Givet.	Globaal herstel van de Maas met : plantenbeheer, heraanplanting en oeverbeheer	Instelling globaal programma voor herstel van de Maas lineair over de Ardeense Maas.	4.000.000	60 (op de 170 km Maas in de Ardennen).	94 à 2004
			Inrichting en herstel dode armen.	Associations de pêche.	Nieuwe diversificatie van het milieu.	Regelmatig onderhoud van de locaties.	300.000	2	98 et 99

Semoy, Vence, Givonne en diverse kleine directe zijrivieren van de Maas.	Maas	Ardennen	Herstel en globale heraanplanting (na voorafgaande studie).	Syndicats de la Vence, de la Semoy et de la Givonne.	Globaal herstel van de zijrivieren van de Maas met: plantenbeheer, heraanplanting en oeverbeheer met plantenkundige technieken ...	Invoering regelmatig onderhoud.	6.000.000	70	94 à 2005
Maas		Ardennen	Inrichting vispassage op de stuw van Monthermé.	Voies Navigables de France.	Herstelde biologische continuïteit.	Blijvende functionaliteit van de voorziening.	3.000.000		2000 à 2002
Maas		De gehele Franse loop.	Evaluatie fysisch milieu .	Agence de l'eau Rhin Meuse.	Evaluatie fysisch milieu van de waterloop en belangrijkste compartimenten (zomerbed, oevers, winterbed, lit majeur). Evaluatie volledige Maas beschikbaar eind 2000.	Evaluatie belangrijkste zijrivieren voor 2003.	1.000.000	500	95 à 2004
TOTAAL							49.950.000		

Bijlage 3 : Lijst van natte gebieden en bijzondere waterlopen in Frankrijk

Niet digitaal beschikbaar: is op het secretariaat aanwezig

Commission Internationale pour la Protection de la Meuse
Internationale Commissie voor de Bescherming van de Maas

Internationale Commissie voor de Bescherming van de Maas
Palais des Congrès, Esplanade de l'Europe, 2 – B-4020 LIEGE
Tel : +32-4-340.11.40 Fax : +32-4-349.00.83 E-mail : secr@cipm-icbm.be